

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนที่มีความพร้อมการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ และใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศในปีการศึกษา ๒๕๕๓ หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard-based Curriculum) กล่าวคือ เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยในมาตรฐานการเรียนรู้ได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว ด้วยการดำเนินการบริหารจัดการอิงมาตรฐาน (Standard-based Administration) การจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย (Standard-based Instruction) การวัดและประเมินผลที่สะท้อนมาตรฐาน (Standard-based Assessment) เพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่ออธิบายขยายความให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งระดับชาติ ท้องถิ่น และสถานศึกษา มีความเข้าใจที่ชัดเจน ตรงกัน รวมทั้งร่วมกันรับผิดชอบและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่จัดทำขึ้นประกอบด้วยเอกสารจำนวน ๓ เล่ม คือ

เล่มที่ ๑ แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและใช้หลักสูตรตลอดแนว ทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษา

เล่มที่ ๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย สื่อการจัดการเรียนรู้ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้

เล่มที่ ๓ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อแนะนำในการจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา แนวปฏิบัติที่ดีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชา แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาคณาจารย์ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำเอกสารชุดนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังว่าเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรทั้ง ๓ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถพัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนรู้ และดำเนินการวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะกระบวนการคิด เป็นคนดี มีคุณธรรม และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

หากท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข อันจะช่วยให้เอกสารมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โปรดส่งข้อคิดเห็นมาที่

กลุ่มพัฒนาหลักสูตร

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา อาคาร สพฐ.๓

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๘ ๕๖๓๔-๕ โทรสาร ๐ ๒๒๖๗ ๕๖๓๒

e-mail : curriculum2551@gmail.com website : www.curriculum51.net

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. ความนำ.....	๑
๒. มาตรฐานการเรียนรู้ และพัฒนาหลักสูตร.....	๒
• หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.....	๒
• ลักษณะสำคัญของหลักสูตรอิงมาตรฐาน.....	๓
• ปัจจัยสู่ความสำเร็จ.....	๓
๓. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับชาติ.....	๕
• การพัฒนาฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง.....	๑๑
• การส่งเสริม สนับสนุนของหน่วยงานส่วนกลาง.....	๑๕
พัฒนาบุคลากร.....	๑๕
สนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากร.....	๑๖
เผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ.....	๑๖
• การกำกับ ดูแลคุณภาพระดับชาติ.....	๑๗
การประกันคุณภาพการศึกษา.....	๑๗
การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ.....	๑๘
วิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร.....	๑๘
๔. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่น.....	๒๐
• การจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่น.....	๒๒
ขั้นตอนการจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่น.....	๒๒
องค์ประกอบสำคัญของกรอบหลักสูตรท้องถิ่น.....	๒๒
• การส่งเสริมสนับสนุนระดับท้องถิ่น.....	๒๘
พัฒนาบุคลากร.....	๒๘
สนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร.....	๒๙
ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม.....	๓๐
เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ.....	๓๑
• การกำกับ ดูแลคุณภาพระดับท้องถิ่น.....	๓๑
การประกันคุณภาพการศึกษา.....	๓๒
การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น.....	๓๒
นิเทศติดตามการใช้หลักสูตร.....	๓๓
วิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร.....	๓๓

๕. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา.....	๓๕
• การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	๓๖
ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	๓๖
องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา.....	๓๘
การกำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	๔๑
การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา.....	๔๒
การกำหนดรายวิชา.....	๔๒
การกำหนดรหัสวิชา.....	๔๖
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.....	๔๙
การกำหนดเวลาเรียน.....	๕๒
การจัดทำคำอธิบายรายวิชา.....	๕๕
การกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรและเอกสารวัดประเมินผล.....	๕๖
• การดำเนินการระดับชั้นเรียน.....	๕๙
• การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา.....	๖๑
การพัฒนาบุคลากร.....	๖๑
การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร.....	๖๒
การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม.....	๖๒
การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ.....	๖๓
• การกำกับ ดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา.....	๖๓
การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร.....	๖๔
การประกันคุณภาพภายใน.....	๖๔
การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร.....	๖๕
• ภาคผนวก.....	๖๖
• เอกสารอ้างอิง.....	๖๘

๑. ความน่า

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ โดยมีการปรับปรุงแก้ไขจุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น บนฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ ๒๑ จึงมีการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มีความเหมาะสม ชัดเจนทั้งเอกสารหลักสูตร และการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและใช้หลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการหลักสูตรในยุคปัจจุบันซึ่งมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองนั้น ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการ รูปแบบ และปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) จากกรอบแนวคิดเดิม **สู่แนวคิดใหม่** ความรู้ใหม่ วิธีการบริหารจัดการ และ แนวปฏิบัติใหม่ ๆ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหลายระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา

การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Administration) เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม ข้อมูลในเอกสารฉบับนี้จะเน้นเฉพาะประเด็นสำคัญในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับ ดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตร โดย**นำเสนอให้เห็นภาพตลอดแนว**ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และสถานศึกษา และจะเน้นเป็นพิเศษเกี่ยวกับการดำเนินการในสถานศึกษาซึ่งถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เอกสารฉบับนี้จะช่วยให้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเห็นแนวทางในการดำเนินงานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการส่งเสริม และดูแลด้านคุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

๒. มาตรฐานการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศต่างๆ ในโลกได้มีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตน โดยมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ขึ้น เพื่อเป็นเป้าหมายและใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน มาตรฐานการเรียนรู้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสิ่งที่คาดหวัง หรือจุดหมายปลายทางของการศึกษาว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทุกคนรู้และปฏิบัติได้ เพื่อการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีในสังคม และสำหรับการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและเกณฑ์ในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ๑) ภาษาไทย ๒) คณิตศาสตร์ ๓) วิทยาศาสตร์ ๔) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๕) สุขศึกษาและพลศึกษา ๖) ศิลปะ ๗) การงานอาชีพและเทคโนโลยี ๘) ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเสมือนกรอบทิศทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถอันเป็นพื้นฐานจำเป็นในโลกปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้มาตรฐานการเรียนรู้จึงถือเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานบอกให้ทราบว่าสอนและประเมินอะไร และส่วนกลางจะมีกลไกในการตรวจสอบเพื่อประกันระดับคุณภาพดังกล่าว โดยใช้ระบบการประเมินภายในและการประเมินภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติที่จะเป็นตัวบ่งชี้สำคัญว่า สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดหรือไม่

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ปรับปรุงและพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา และเพื่อช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ บิดหลักการและแนวคิดสำคัญคือ มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน (Standards-based curriculum) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ขึ้น มาตรฐานการเรียนรู้มีความสำคัญสำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ แต่กำหนดตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง เพื่อให้ชัดเจนและสะดวกในการจัดการเรียนการสอน และประเมินผลการเรียนรู้

- ผู้เรียน** - มาตรฐานการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงสิ่งที่ตนต้องรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้ง **คุณลักษณะสำคัญ** ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทาย กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะก้าวไปถึงจุดนั้น
- ผู้สอน** - มาตรฐานการเรียนรู้เป็นกรอบและแนวทางในการสร้างหลักสูตร ออกแบบการเรียนการสอน และการประเมินผล ทำให้ทราบว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่นักเรียน ควรจะรู้ และปฏิบัติได้
- ชุมชน ท้องถิ่น และระดับชาติ** - มาตรฐาน**การเรียนรู้**เป็นความคาดหวังทางการศึกษาที่ตั้งไว้ร่วมกัน ช่วยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสื่อสารเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร ทำให้บุคคล และ ส่วนต่างๆในระบบการศึกษาทำงานร่วมกันในการวางแผนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐาน ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานและ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานเป็นอย่างดี

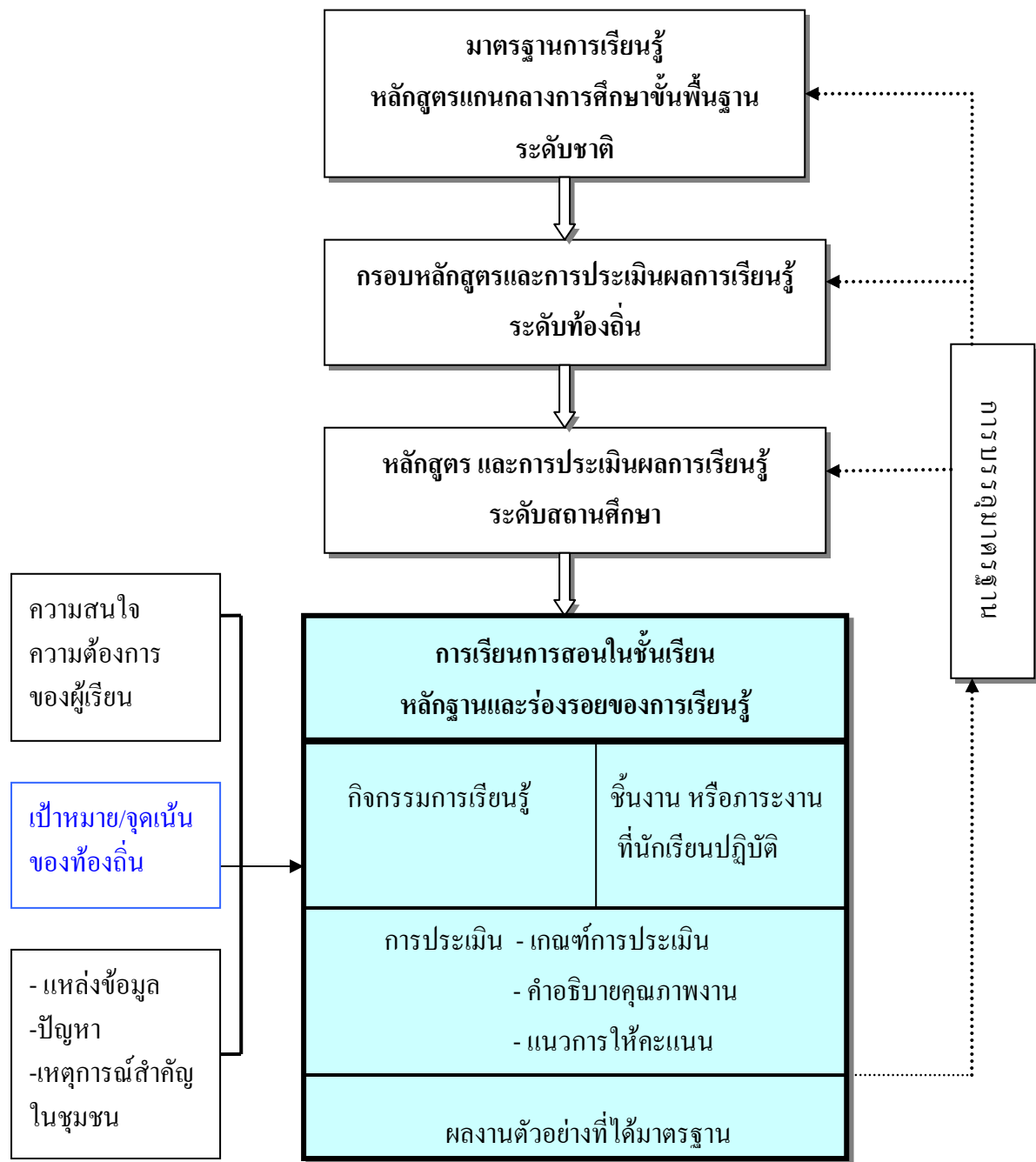
ลักษณะสำคัญของหลักสูตรอิงมาตรฐาน

การกำหนด**มาตรฐานการเรียนรู้**เพื่อเป็นเป้าหมายในการ พัฒนาการศึกษาคือเรื่องสำคัญ แต่มาตรฐานการเรียนรู้จะไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆได้เลย หากไม่มีการเชื่อมโยงมาตรฐานไปสู่ การปฏิบัติอย่างจริงจัง การสร้างหลักสูตรที่สัมพันธ์หรืออิงกับมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน จะช่วยพัฒนา ให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็น (Carr J.F. & Harris D.E., 2001, Codd, J., Gordon, L. & Harker, R, 1990) ในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐาน ครูผู้สอนและผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร จำเป็นต้องเข้าใจแนวคิด หลักการ และแนวปฏิบัติของหลักสูตร อิงมาตรฐานซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ

๑. มาตรฐานเป็นจุดเน้นของการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับ

ในระบบการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายนั้น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตลอดแนวตั้งตั้งแต่ ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา ตลอดจนถึงระดับชั้นเรียนจะต้องเน้นและยึดมาตรฐานการ เรียนรู้ เป็นหลักและเป้าหมายสำคัญ นักการศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันเชื่อว่า การนำ มาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่หลักสูตรสถานศึกษา และการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่ สำคัญที่สุด เพราะเป็นขั้นตอนของการนำสิ่งที่คาดหวังในระดับชาติ ไปก่อให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นการจัดทำ หลักสูตรการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับมาตรฐาน จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายควรให้

ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ กับการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น
สถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ความสนใจอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนใน ชั้นเรียนนั้น
มีผลโดยตรงต่อผู้เรียน จำเป็นที่ครูผู้สอนต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษว่าเป้าหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน
สื่อการเรียนการสอน หรือวิธีการประเมินผล เชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้หรือไม่เพียงไร

๒. องค์ประกอบของหลักสูตรเชื่อมโยงกับมาตรฐาน

นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันเชื่อว่า การนำมาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่หลักสูตร สถานศึกษาและการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นขั้นตอนของการนำสิ่งที่คาดหวังในระดับชาติ ไปก่อให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับมาตรฐาน ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงานที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ เกณฑ์การวัดและประเมินผล **สื่อการเรียนรู้** ต้องเชื่อมโยงสะท้อนสิ่งที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน **ที่ระบุไว้ใน** มาตรฐานการเรียนรู้ ในการออกแบบหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอนต้องวิเคราะห์คำสำคัญ (Key word) ว่ามาตรฐานและตัวชี้วัดนั้นระบุนักเรียนควรรู้อะไร และทำอะไรได้ หรือต้องการให้ผู้เรียนมี **คุณลักษณะ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรมอะไร** ข้อมูลจากการวิเคราะห์นี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนด **องค์ประกอบของหลักสูตร** ดังกล่าวต่อไป

๓. หน่วยการเรียนรู้คือหัวใจของหลักสูตร

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (Unit of learning) ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดทำหลักสูตรอิงมาตรฐาน เพราะหน่วยการเรียนรู้จะมีรายละเอียดของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน การวัดและประเมินผล ซึ่งจะนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติใน **ในการจัดการเรียนการสอนใน** ชั้นเรียนอย่างแท้จริง ปรัชญาการศึกษาในยุคที่ผ่านมานั้นมักจะเน้นการสอนเนื้อหาสาระ ดังนั้นรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนในยุคก่อนจึงมีลักษณะเป็นหลักสูตรอิงเนื้อหา (Content-based curriculum) การวัดประเมินผลในหลักสูตรรูปแบบนี้ก็เน้นที่การจดจำเนื้อหาให้ได้มากที่สุด และเกณฑ์การวัดประเมินผลก็กำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) การจัดทำหลักสูตรลักษณะนี้ให้ **ความสำคัญกับการเรียนรู้เนื้อหา และการท่องจำ**

หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานเน้นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย (Standards-based unit) มีการกำหนดแก่นเรื่องของหน่วย (Theme) ซึ่งเอื้อต่อการหลอมรวมเนื้อหาของศาสตร์สาขาต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ และกำหนดงานให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อฝึกฝนและเป็นร่องรอยสำหรับประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถถึงระดับที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานหรือไม่ ดังนั้นมาตรฐานที่เป็นเป้าหมายในแต่ละหน่วยการเรียนรู้อาจมีได้หลายมาตรฐาน และอาจมาจากหลากหลายสาขาวิชา และอาจมีทั้งมาตรฐานที่เป็นเนื้อหา มาตรฐานที่เน้นทักษะกระบวนการ (Carr, J.F. & Harris, D.E., 2001) การจัดการเรียนรู้เป็นหน่วยลักษณะนี้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมจึงเป็นเพียงหนทาง (means) ที่จะนำพาผู้เรียนไปถึงหลักชัย (Ends) คือมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผู้เรียนอาจบรรลุถึงมาตรฐานเดียวกันด้วยเนื้อหาและวิธีการที่แตกต่างกันได้ นักวิชาการ และนักพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันเชื่อว่าหลักสูตรลักษณะนี้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

๔. กระบวนการ และขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรมีความยืดหยุ่น

ในการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอิงมาตรฐานนั้น สามารถทำได้หลายรูปแบบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงเป้าหมายเดียวกัน มิได้มีการกำหนดหรือจัดลำดับขั้นตอนที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับเหตุผล วัตถุประสงค์ และความจำเป็นของแต่ละบริบท (Carr J.F. & Harris D.E., 2001; Solomon, P.G., 1998) เช่น อาจเริ่มต้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ หรืออาจเริ่มจากการกำหนด หัวข้อ/ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ หรือเริ่มจากบทเรียนที่มีอยู่เดิมแล้ว โดยเชื่อมโยงหัวข้อหรือบทเรียนนั้นๆ ว่าสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ใดบ้าง อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่เป็นที่รู้จักและใช้อย่างแพร่หลายที่สุดคือ **การออกแบบย้อนกลับ (Backward design)** ซึ่งเป็นรูปแบบที่สมาพันธ์ทางการนิเทศและพัฒนาหลักสูตร (Association for Supervision and Curriculum Development) ของสหรัฐอเมริกาและผู้เชี่ยวชาญด้าน หลักสูตรจำนวนมากเสนอแนะ ว่าเป็นการออกแบบหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ มาตรฐานโดยการเอาผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการคือคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็น ตัวตั้งการออกแบบหลักสูตรลักษณะนี้จะเริ่มต้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนด เป็นเป้าหมายของหน่วยการเรียนการสอนแล้วจึงกำหนดชิ้นงานหรือภาระงานที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติ และกำหนดเกณฑ์ในการประเมินงานก่อนการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การเริ่มต้นแต่ละวิธีมีทั้ง ข้อดีและข้อจำกัด ครูผู้สอนจึงควรใช้วิธีการที่หลากหลายและพิจารณาตามความเหมาะสม

๕. การประเมินผลสะท้อนมาตรฐานอย่างชัดเจน

มาตรฐานและการประเมินผลมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การวัดและประเมินผลถือว่าเป็นจุดที่ สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งของการจัดทำหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน แนวคิดด้านการศึกษาในยุคปัจจุบันได้ ปรับเปลี่ยนจากยุคที่เน้นพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ซึ่งวัดประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ย่อย เป็นยุคที่ให้ความสำคัญแก่การประเมินในองค์รวมโดยเทียบเคียงกับมาตรฐานเป็นสำคัญ นักวิชาการใน ยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจะพัฒนา คุณภาพการศึกษาได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น มาตรฐานต้องเป็นตัวเทียบเคียง

มาตรฐาน ↔ การวัดและประเมินผล

- ระดับชั้นเรียน
- ระดับสถานศึกษา
- ระดับเขตพื้นที่การศึกษา
- ระดับชาติ

ที่สำคัญในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่นหรือเขตพื้นที่การศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือ ระดับสถานศึกษา และระดับชั้นเรียน (Solomon, P.G.,1998; Newmann F.M., Secada W.G., and Wehlage G.G.,1995) ดังนั้นเกณฑ์ต่างๆ หรือร่องรอยหลักฐานในการประเมินผลการเรียนจะต้องเชื่อมโยงและสะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน และมีความชัดเจนในการที่จะบ่งชี้ได้ว่าผู้เรียนบรรลุถึงมาตรฐานหรือไม่ เพียงใด หากยังไม่บรรลุมีจุดใดบ้างที่จะต้องพัฒนาข้อมูลจากการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนนี้ นับเป็นข้อมูลสำคัญมากในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพตามที่มุ่งหวังต่อไป

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

การพัฒนาและใช้หลักสูตรในระบบการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ที่สำคัญได้แก่

๑. **การมีส่วนร่วม** : พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ได้มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้หน่วยงานต่างๆ ทุกระดับ ทั้งระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นการจัดศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับ ต้องมีการประสานสัมพันธ์และความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งรวมถึงภาคธุรกิจเอกชน บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

๒. **มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน** : มาตรฐานการเรียนรู้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเป้าหมาย หรือความคาดหวังทางการศึกษาที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียนทุกคน ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องยึดเป้าหมายเดียวกัน คือการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนั้น การกำหนดนโยบาย และการดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษาต้องตระหนักและมุ่งไปใน

ทิศทางเดียวกัน ในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การจัดการศึกษามีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ: การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จ ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีการวางแผน และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และมีการส่งเสริมสนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร ตลอดจนมีการพัฒนาศักยภาพผู้เกี่ยวข้อง เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานในการพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

๔. การมีระบบกำกับตรวจสอบคุณภาพที่ดี: การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงนับเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง จำเป็นต้องมีระบบกำกับติดตามคุณภาพของการจัดการศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้และบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งต้องมีกิจกรรมที่ชัดเจนถึงการดำรงรักษามาตรฐานอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ จะต้องมีการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพสู่สาธารณะ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบ ตลอดจนมีการนำผลการตรวจสอบประเมินคุณภาพไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ต่อไป

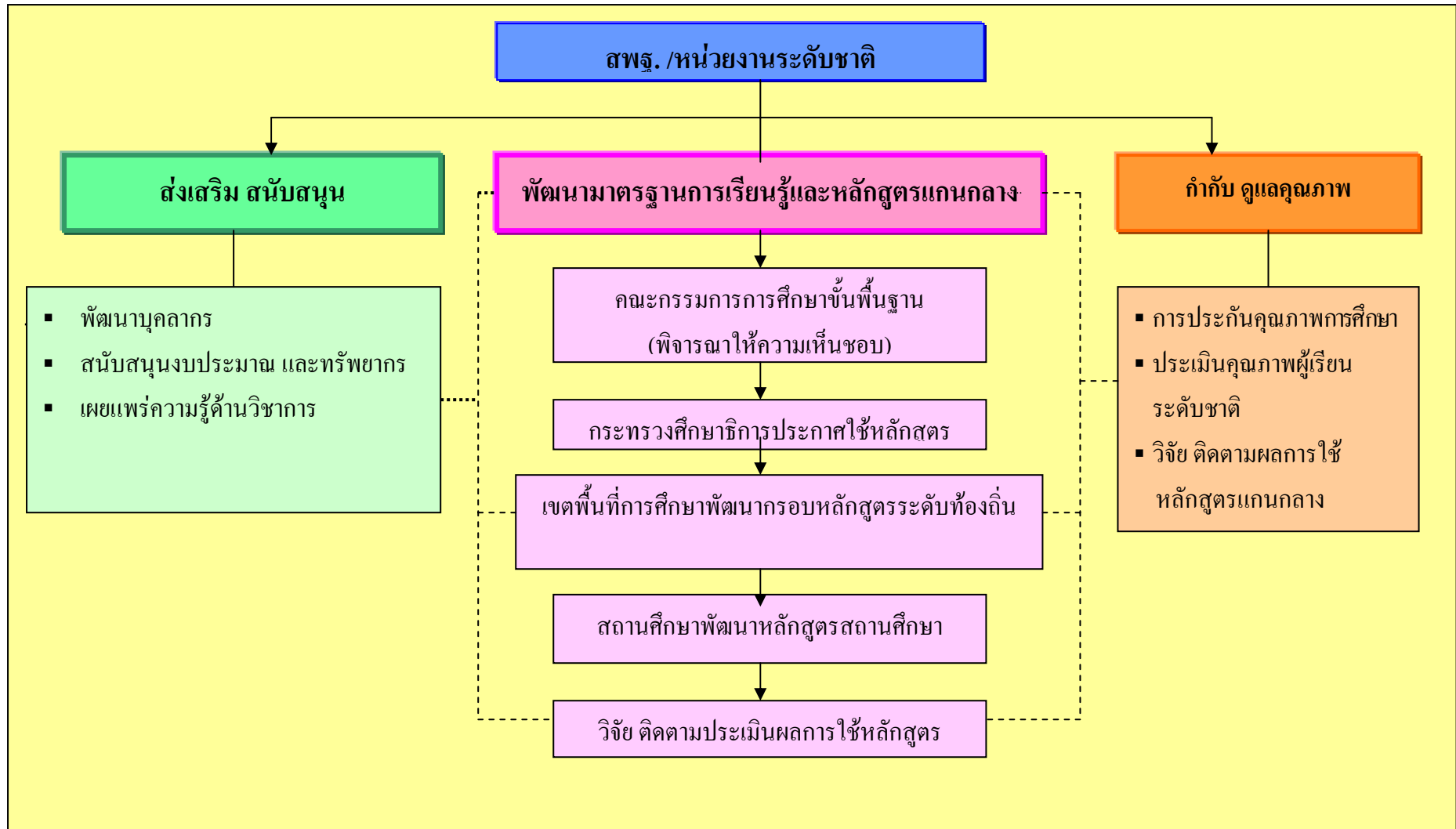
๗. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลจัดการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๒๗ กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อเนื่องจากนั้น ยังระบุให้การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษายึดหลักการ มีเอกภาพด้านนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษา ให้มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒) ได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพ ตลอดจนให้มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนับเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่มีภารกิจสำคัญในการกำหนดนโยบาย พัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ สำหรับให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาใช้เป็นกรอบทิศทาง ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด และเพื่อให้การดำเนินการพัฒนาผู้เรียนสู่เป้าหมายที่กำหนดในระดับชาติ สพฐ. จำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานระดับท้องถิ่น และสถานศึกษา ในการนำหลักสูตรแกนกลางไปใช้ และในการพัฒนาสาระหลักสูตรในส่วนที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง การส่งเสริม สนับสนุนอาจดำเนินการในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ทั้งการส่งเสริมด้านบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรต่างๆ และการส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ เป็นต้น

นอกจากนั้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตร หน่วยงานส่วนกลางจำเป็นต้องมีการติดตามประเมินผล และควบคุมคุณภาพอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยดำเนินการในหลายลักษณะ ทั้งการติดตามการใช้หลักสูตร การทดสอบหรือประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ และการจัดระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการหลักสูตรในระดับชาติ

การพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง

ความหมายของหลักสูตรแกนกลาง

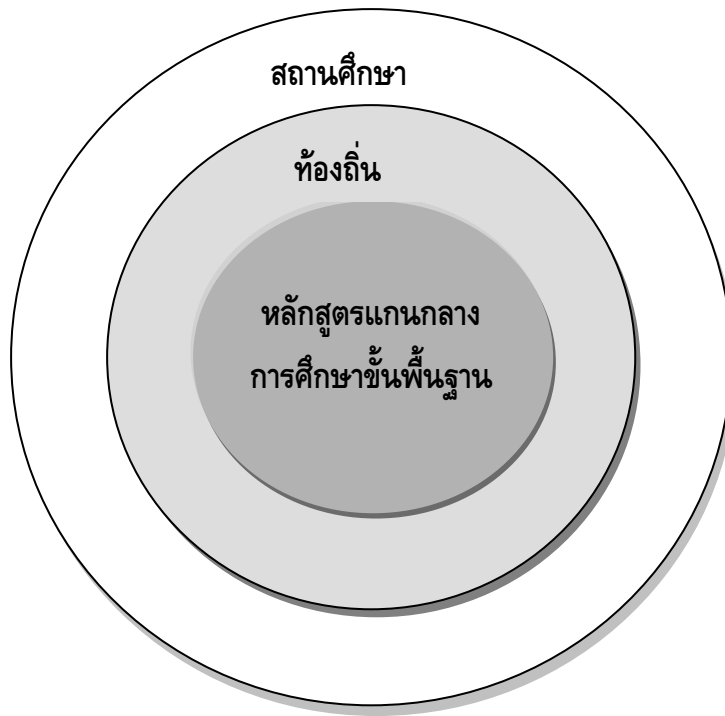
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลเพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ หลักสูตรแกนกลาง ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น และส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง

๑) **หลักสูตรแกนกลาง** เป็นหลักสูตรในส่วนที่กำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลาง (สพฐ.) เพื่อให้ทุกโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน หลักสูตรแกนกลางระบุสิ่งที่จำเป็นสำหรับพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางวิทยาการในโลกยุคปัจจุบัน องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรแกนกลาง ได้แก่ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเกณฑ์การวัดประเมินผลกลาง

๒) **ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น** จัดทำโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวต้องเป็นหลักในการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการจัดทำเอกกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ซึ่งมีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับเป้าหมาย/จุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนในท้องถิ่น สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติมในระดับท้องถิ่น

๓) **ส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม** เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับจุดเน้นของสถานศึกษา ความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หรือเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระดับสูง ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง

การพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง (core curriculum) เป็นหน้าที่รับผิดชอบของ สพฐ.ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งได้ระบุในมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งในประเทศไทย ไม่ว่าจะอยู่แห่งใด ภูมิภาคใด หรือไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ จะต้องใช้หลักสูตรแกนกลางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลางจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ ต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ บนฐานข้อมูลที่ชัดเจน โดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการสำคัญดังนี้

๑) ศึกษาผลการวิจัยและติดตามการใช้หลักสูตร แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาการต่างๆในประเทศ และในโลกยุคปัจจุบัน รวมทั้ง แนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตร ทั้งมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน โครงสร้างเวลาเรียน เนื้อหา และการวัด ประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๒) ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง แต่งตั้งคณะกรรมการ/ คณะทำงาน ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการ/คณะทำงานดังกล่าวประกอบด้วยบุคคลจากหลายฝ่าย ครอบคลุมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา นักการศึกษา นักจิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้บริหาร และ ครูผู้สอน เพื่อให้เกิดความคิดมุมมองที่หลากหลายและรอบด้าน

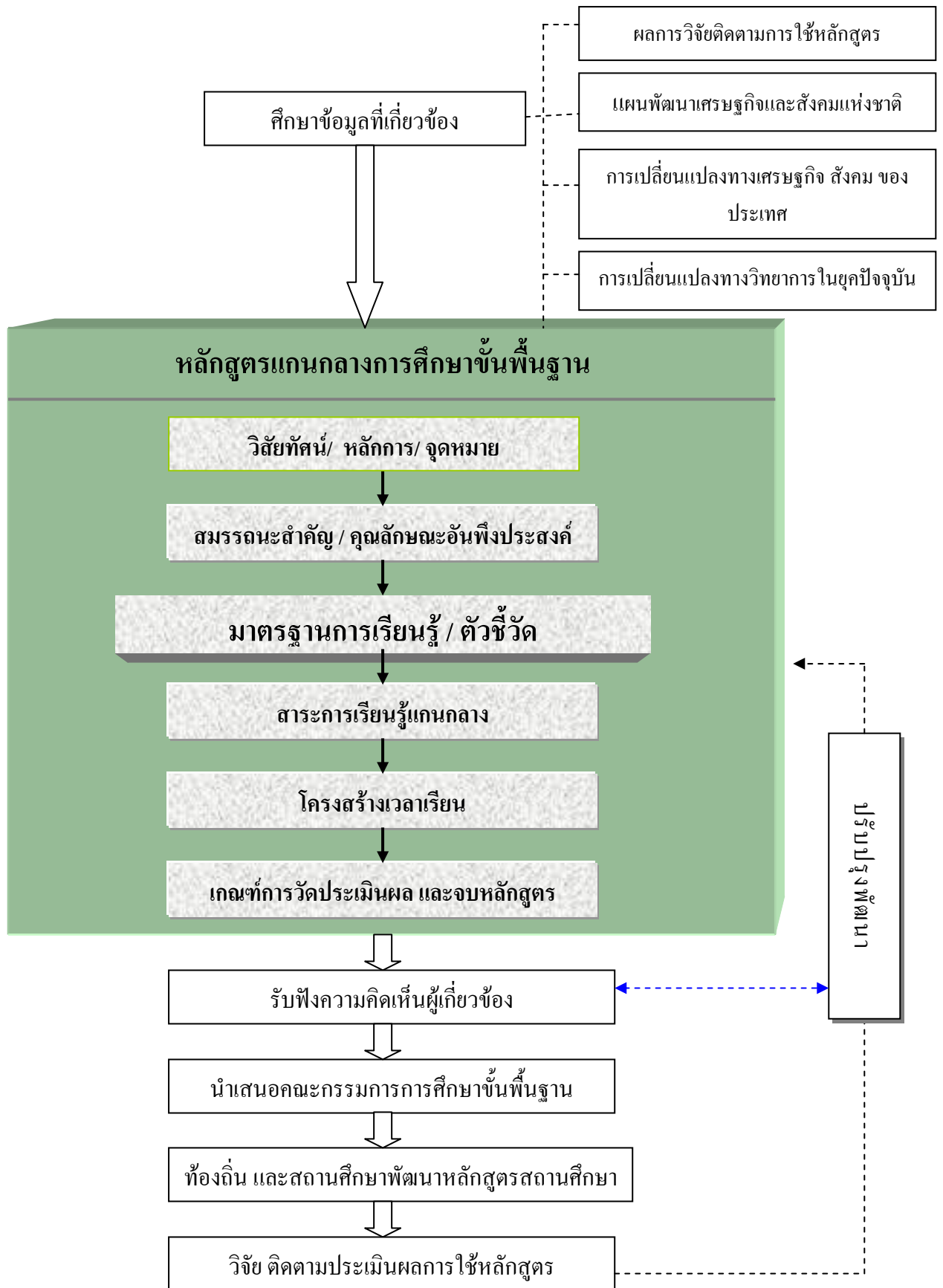
๓) รับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้น เปิดโอกาสให้ทุก ภาคส่วนได้เข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็น เป้าหมายและกรอบทิศทางการพัฒนาเยาวชนของชาติ

๔) นำร่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเสนอกระทรวงศึกษาธิการเพื่อประกาศใช้หลักสูตร

๕) นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ ในระดับท้องถิ่นและ สถานศึกษา

๖) วิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรเป็น กระบวนการที่ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทัน ต่อความก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและสังคม

การพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง

การส่งเสริม สนับสนุนของหน่วยงานส่วนกลาง

เพื่อให้การนำหลักสูตรแกนกลางไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานระดับต่างๆ ได้แก่

การพัฒนานุเคราะห์

การพัฒนานุเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการช่วยให้การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ ส่วนกลางจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรอิงมาตรฐาน การบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนเข้าใจถึงปัจจัยที่จะเอื้อให้การนำหลักสูตรไปใช้มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนานุเคราะห์นั้นหน่วยงานส่วนกลางสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ ได้แก่

- กำหนดนโยบายที่จะช่วยผลักดันการพัฒนานุเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว นอกจากนั้นนโยบายที่กำหนดเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนการสอนใหม่นั้น จะต้องช่วยเสริมสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง ทนต่อการเปลี่ยนแปลง
- พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและสร้างความตระหนักแก่ผู้บริหารทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน ให้เห็นถึงความสำคัญเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน หากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง จะช่วยให้การพัฒนาและใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จได้โดยง่าย
- พัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการใหม่ ๆ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย เพื่อที่บุคลากรดังกล่าวสามารถช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนในสถานศึกษาต่างๆ ภายใต้การกำกับดูแลในเขตพื้นที่ให้สามารถจัดทำหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรดังกล่าวอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การอบรม เผยแพร่ให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ ทั้งเอกสาร website วิทยุ โทรทัศน์ จัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น
- พัฒนาความก้าวหน้าด้านวิชาชีพ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจ และเกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง โดยการให้รางวัล เกียรติบัตรแก่ครูดีเด่น จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดเกณฑ์ในการเลื่อนวิทยฐานะของครูให้สัมพันธ์กับระดับความรู้ความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

การสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากร

งบประมาณและทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้แก่หน่วยงานส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร หรือดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมต่างๆ ในการที่สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตร การเรียนการสอนนั้น ควรพิจารณาอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

- จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในหน่วยงานแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนจนถึงสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- จัดลำดับความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากร โดยมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะคุณภาพผู้เรียนคือเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ปัจจัยอื่นเป็นเพียงเครื่องช่วยส่งเสริมที่จะช่วยให้ผู้เรียนให้บรรลุผลตามคุณภาพที่คาดหวัง
- มีการจัดการด้านทรัพยากร บุคคล และการบริการด้านวัสดุและสื่อการเรียนต่างๆ เพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือครูให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้บริการดังกล่าวนี้ ต้องเป็นไปอย่างเพียงพอและทั่วถึง

การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่รับผิดชอบในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและทุกระดับมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน โดยดำเนินการในหลายลักษณะ ดังนี้

- ประชาสัมพันธ์เรื่องหลักสูตร : การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่จะช่วยให้สาธารณชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในแง่มุมต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สำคัญ ลักษณะ การเรียนการสอนและวิธีการวัดประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในทางปฏิบัติ
- เผยแพร่ความรู้ : การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน ต้องเป็นไปอย่างกว้างขวาง ต่อเนื่อง ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่จะเข้าถึงผู้เกี่ยวข้องได้มากที่สุด ทั้งในรูปของหนังสือ เอกสาร สื่อเทคโนโลยี หรือโดยการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น
- จัดทำคลังความรู้: จัดทำคลังความรู้ที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถค้นคว้า แสวงหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ลักษณะข้อสอบที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิด เป็นต้น

- เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : จัดให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เช่น การประชุมสัมมนาทางวิชาการ การประกวดผลงานดีเด่นเกี่ยวกับหลักสูตร ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) ในเรื่องการเรียนการสอนของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

การกำกับดูแลคุณภาพระดับชาติ

รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นปรากฏแก่สาธารณชนถึงผลลัพธ์จากการจัดการศึกษานั้น ในการปฏิรูปการศึกษาที่กระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ส่วนกลางต้องมีมาตรการและวิธีการในการกำกับดูแล การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ร่วมกัน

การประกันคุณภาพการศึกษา

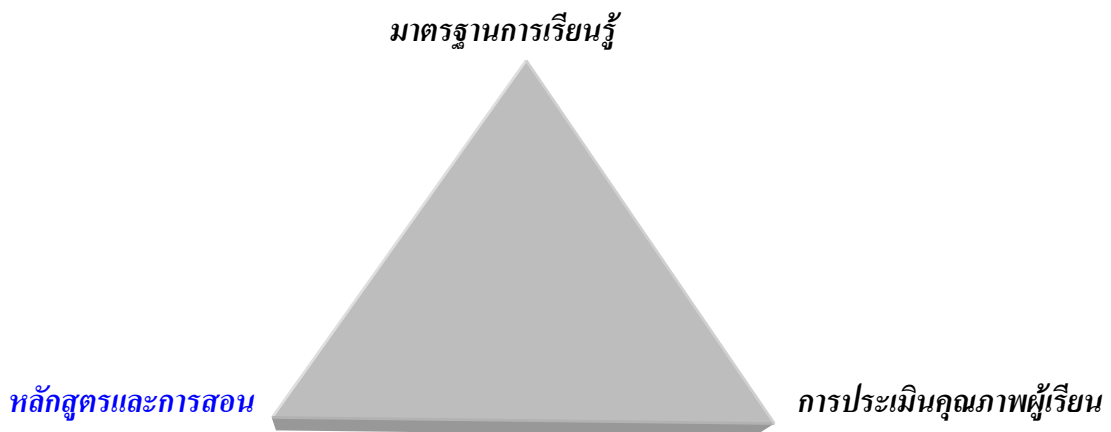
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนราชการที่มีบทบาทและหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญที่ต้องดำเนินการ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้เรียนซึ่งเป็นผู้รับบริการทางการศึกษา และสร้างความตระหนักต่อเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้มุ่งมั่นจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยดำเนินการดังต่อไปนี้

- พัฒนาระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นแนวทางในการควบคุมคุณภาพการศึกษา
- กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาและใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ
- ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเครื่องมือมาตรฐานในระดับชั้นสำคัญ ๆ เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- จัดทำฐานข้อมูลคุณภาพการศึกษาระดับชาติ เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการวางแผนกำหนดนโยบาย และพัฒนาการศึกษาชาติ

- จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ เพื่อรายงานให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และสาธารณชนได้รับทราบถึงคุณภาพการจัดการศึกษา

การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ

สิ่งที่สะท้อนคุณภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษา คือคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของกระบวนการจัดการศึกษาทั้งหมด ดังนั้นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนคุณภาพโดยรวมของการจัดการศึกษาของประเทศ การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติเป็นการประเมินผู้เรียนเพื่อตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการประเมินในระดับชั้นสำคัญ ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการค้นหาความรู้และข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร สามารถนำข้อค้นพบมาแก้ไขปัญหาลักษณะต่างๆ หรือประกอบการตัดสินใจในเรื่องนโยบายทางการศึกษาและแนวทางปฏิบัติต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องใช้การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการศึกษา และควรมีการดำเนินงานร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายการวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

▪ **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง** มุ่งเน้นการศึกษาแนวโน้มและทิศทางการศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่ม และเตรียมผู้เรียนเพื่อเข้าสู่โลกอนาคต โดยอาจมีการวิจัยในประเด็นต่างๆ เช่น

- การวิจัยพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด
- การประเมินความต้องการและความจำเป็น (Needs Assessment)
- การประเมินตัวหลักสูตร (Curriculum Appraisal)
- การวิจัยทดลองในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร (Curriculum Tryout)
- การวิจัยพัฒนาการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (Curriculum Development)

▪ **การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร** การใช้หลักสูตรเป็นเรื่องของการดำเนินการในสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับครูโดยตรง ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรจะเกิดขึ้นมิได้เลยหากผู้บริหารโรงเรียนไม่ปรับเปลี่ยนบทบาท และครูผู้สอนไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่วนกลางมีหน้าที่ในการดำเนินการวิจัย ติดตามการใช้หลักสูตรในภาพรวมของประเทศ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน และช่วยส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในการดำเนินการนั้นหน่วยงานส่วนกลางอาจตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร หรือจัดสรรงบประมาณให้เขตพื้นที่การศึกษา หรือให้มหาวิทยาลัยดำเนินการ การวิจัยมุ่งเน้นการศึกษาที่ช่วยในการบริหารจัดการหลักสูตร และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู เช่น

- การวิจัยเชิงสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรของเขตพื้นที่การศึกษา ในการดำเนินงานด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เช่น วิธีสอนของครู การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร การนิเทศของศึกษานิเทศก์ เป็นต้น
- การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอน และสื่อการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จจากนานาประเทศ และนำผลการสังเคราะห์ไปทดลองใช้ก่อนเผยแพร่
- ศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่จะเป็นตัวอย่าง (Best Practice) เพื่อให้ครูเห็นแนวทางที่หลากหลาย และกระตุ้นให้ครูเปลี่ยนแปลงทัศนคติและวิธีการสอน
- การวิจัยพัฒนาพฤติกรรมของครูให้ใช้ผลการประเมินมาวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน
- การวิจัยพัฒนามาตรฐานของครูในการเป็นผู้นำด้านวิชาการ และการจัดการที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ

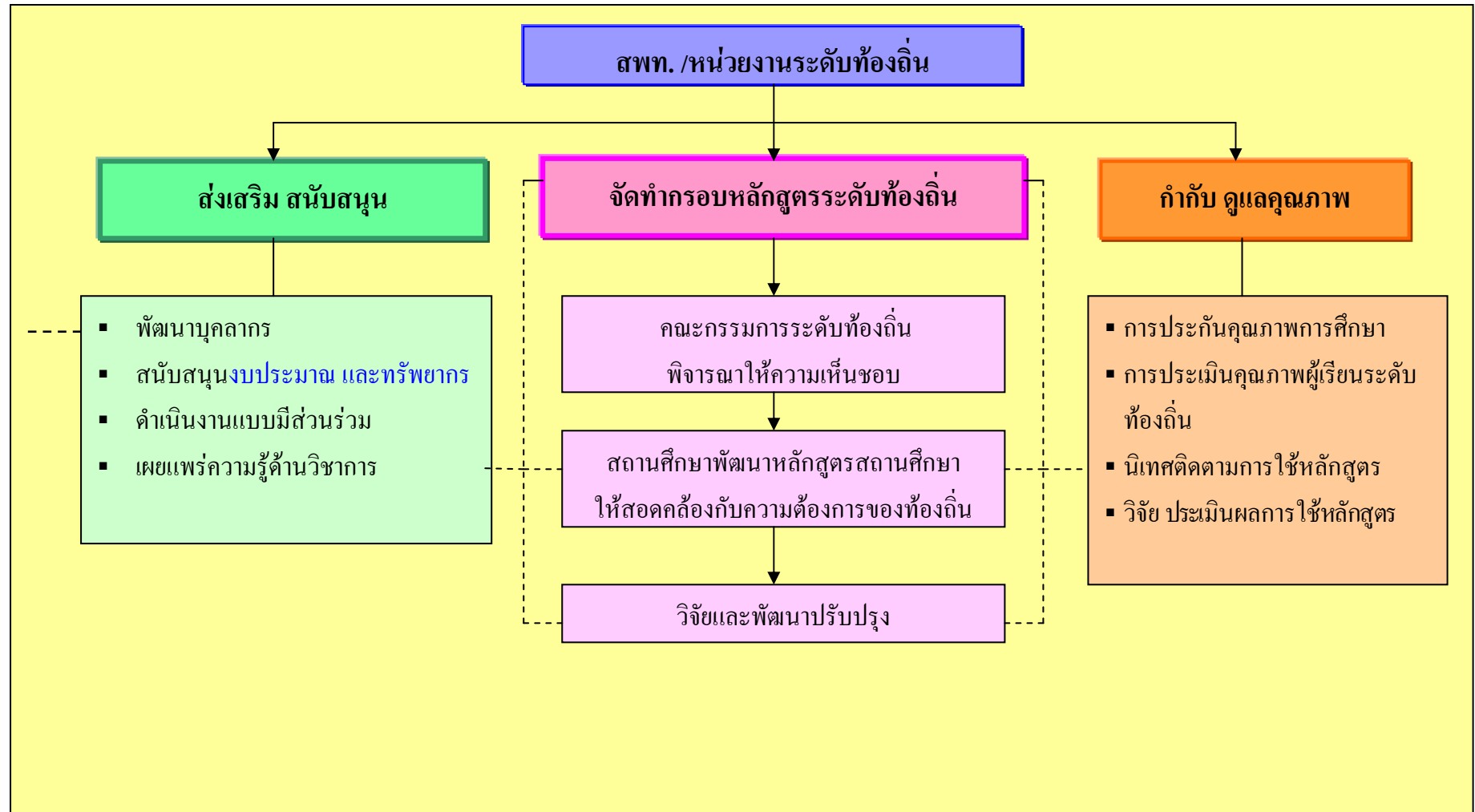
๔. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน อีกทั้งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้การดูแลรับผิดชอบในเขตพื้นที่ ให้จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันในระดับชาติ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน มีความรักความภาคภูมิใจในบ้านเกิด เมืองนอนและท้องถิ่นของตน

เพื่อให้การจัดการศึกษาภายในท้องถิ่นบรรลุผลดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานระดับท้องถิ่นจะต้องจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำหรับสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น โดยดำเนินการให้ฝ่ายต่างๆ อาทิ โรงเรียน ผู้ปกครอง ราษฎรในท้องถิ่น นักธุรกิจชุมชน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตรดังกล่าว เพื่อให้ได้แนวคิด มุมมองที่หลากหลาย ครอบคลุมเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนในท้องถิ่นควรเรียนรู้ และมีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่ให้สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนช่วยพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำทางวิชาการ พัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ชุมชนและผู้ปกครองเกิดความมั่นใจว่าลูกหลานของตนได้รับการศึกษาที่ดี เขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานระดับท้องถิ่นจะต้องจัดให้มีระบบการกำกับ ดูแล และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะๆ พร้อมทั้งรายงานข้อมูลย้อนกลับแก่โรงเรียนเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่น

การจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

เขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรในส่วนที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องเป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือกับโรงเรียน และชุมชน ในการร่วมกันคิดและจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาภายในเขตพื้นที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นในแง่มุมต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตนเอง ทำให้เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในบ้านเกิดเมืองนอน เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนสามารถแก้ปัญหา พัฒนาชีวิตตนเอง พัฒนาอาชีพ ครอบครัว และสังคมของตนเองได้

ขั้นตอนการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการ/ คณะทำงาน : คณะกรรมการชุดนี้ควรประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา/ ผู้บริหารส่วนราชการระดับท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาในท้องถิ่นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูผู้สอน ผู้แทนชุมชน เป็นต้น

๒. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ รวมทั้งศึกษาสภาพ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริบทสภาพ ปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในพื้นที่ เป็นต้น**

๓. ดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น : ในการดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้มีคุณภาพ จะต้องมีการวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อให้เห็นภาพการทำงานตลอดแนวด้วยกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

๔. รับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานธุรกิจ ฯลฯ เพื่อนำข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆ มาปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น

๕. เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา/ คณะกรรมการระดับท้องถิ่นเพื่อให้ความเห็นชอบ

องค์ประกอบสำคัญของกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

๑. เป้าหมาย/จุดเน้น: เขตพื้นที่การศึกษา/ หน่วยงานระดับท้องถิ่น เป็นหน่วยงานสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาภายในเขต/ท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง และผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในเรื่อง

เกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว เขตพื้นที่การศึกษาอาจกำหนดเป้าหมาย/จุดเน้น ที่ต้องการให้เด่นชัดเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สถานศึกษาได้เล็งเห็นทิศทางการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาด้านการอ่านออกเขียนได้ การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น เป้าหมาย/จุดเน้นนั้น ควรกำหนดเป็นคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน **ไม่ควรกำหนดในสิ่งที่ก่อให้เกิดข้อจำกัดต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษา**

ตัวอย่างเป้าหมาย/จุดเน้นระดับท้องถิ่น

- มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน
- มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษา ให้มีความสามารถและทักษะในการอ่าน และการเขียน
- มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ร่วมมือรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น

๒. สารการเรียนรู้ท้องถิ่น: เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อ/ประเด็นสำคัญที่ผู้เรียนในท้องถิ่นควรเรียนรู้หรือได้รับการปลูกฝัง ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนนั้น เพื่อให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น การกำหนดสารการเรียนรู้ท้องถิ่นควรกำหนดในขอบเขตประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งมีคำอธิบายประกอบในแต่ละประเด็นพอสังเขป เพื่อครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น สภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหา และเหตุการณ์สำคัญในชุมชนและสังคมนั้นๆ รวมทั้งข้อมูลแนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

การจัดทำสารการเรียนรู้ท้องถิ่นอาจได้จากการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระตามหลักสูตรแกนกลาง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งข้อมูลจากการศึกษา สำนวสสภาพ ปัญหา การเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน เพื่อนำมาสังเคราะห์จัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

ตัวอย่างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑

ภูมิศาสตร์

- **สภาพภูมิศาสตร์ทั่วไป :** พื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นที่ราบสูง แวดล้อมด้วยธรรมชาติขุนเขา มีที่ราบลุ่มน้ำและที่ราบเชิงเขากระจายอยู่ทั่วไป
- **ภูเขา :** ดอยอินทนนท์ ดอยผ้าห่มปก ดอยสุเทพดอยหลวง เชียงดาว ดอยอ่างขาง ฯลฯ
- **แม่น้ำ :** แม่น้ำปิง แม่น้ำจืด แม่น้ำฝาง ฯลฯ

ประวัติศาสตร์

- **ประวัติความเป็นมา :** เชียงใหม่เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีอายุมากกว่า ๗๐๐ ปี เมืองเชียงใหม่สร้างขึ้นโดยพญามังราย ในชื่อ "นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่" และใช้เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนา แต่ต่อมาเชียงใหม่ได้เสียเมืองให้แก่ให้แก่พระเจ้าบุเรงนองในปี พ.ศ. 2101 และได้ถูกปกครองโดยพม่านานกว่าสองร้อยปี จนถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้มีการทำสงครามเพื่อขับไล่พม่าออกจากเมืองเชียงใหม่ได้สำเร็จสถาปนาเจ้ากาวิละขึ้นเป็นพระเจ้าบรมราชาธิบดีกาวิละ โดยให้ปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือในฐานะประเทศราชของสยาม
- **อาณาจักรล้านนา :** คือ อาณาจักรที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยภาคใต้ของจีน หรือ ๑๒ ปันนาชน เมืองเชียงรุ่ง(จิ่งหง)มณฑลยูนนาน ภาคตะวันออกของพม่า ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน ซึ่งมีเมืองเชียงตุงเป็นเมือง เอก ฝั่งตะวันตกแม่น้ำสาละวิน มีเมืองนายนเป็นเมืองเอก และ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน แพร่ พะเยา น่าน ลำพูน และ ลำปาง โดยมีเมืองเชียงใหม่ เป็นราชธานี มีภาษาที่เรียกว่า คำเมืองหรือภาษาล้านนา ตัวหนังสือ ตัวเมืองวัฒนธรรม และ ประเพณี เป็นของตนเอง ก่อนจะถูกเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเป็นระบบมณฑลเทศาภิบาลในสมัยรัชกาลที่ 5

เศรษฐกิจ

เชียงใหม่เป็นเมืองใหญ่และสำคัญที่สุดของภาคเหนือ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจการค้า การศึกษา และการท่องเที่ยว

- **ท่องเที่ยว:** เชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญจำนวนมาก ทั้งธรรมชาติและ โบราณสถานทำรายได้ให้กับเชียงใหม่เป็นจำนวนมากในแต่ละปี เช่น ดอยอ่างขาง
- **เกษตรกรรม:** อาชีพของประชากรไทยส่วนใหญ่ยังคงเน้นที่อาชีพเกษตรกรรม
- **หัตถกรรม :** เชียงใหม่มีหัตถกรรมมากมายหลายอย่างที่น่าสนใจจำนวนมากมาสู่ชาวเชียงใหม่ เช่น งานแกะสลัก ทำเครื่องเงิน ทอผ้า เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

อาชีพ

- **ผ้าทอ:** ผ้าทอของเชียงใหม่มีหลากหลาย จนยากที่จะกำหนดว่าผ้าแบบใด หลายอย่างเป็นเอกลักษณ์ที่แท้จริงของเชียงใหม่ ปัจจุบันผ้าทอของเชียงใหม่ที่เป็นที่นิยมมี อยู่หลายแห่ง คือ ดินจกแม่แจ่ม ผ้าทอบ้านไร่ไผ่งาม ผ้าไหมสันกำแพง เป็นต้น
- **งานร่วมบ่อสร้าง:** ร่วมบ่อสร้างได้เริ่มทำขึ้นเมื่อ ๑๐๐ ปีมาแล้ว เป็นร่วมกระดาศ มีลวดลายพิมพ์สวยงาม
- **กระดาศ:** ผลิตจากดินบ่อสา และทำกันมากที่หมู่บ้านดินเปาซึ่งมีดินบ่อสามาก เป็นอาชีพที่ทำมาประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว
- **เครื่องปั้นดินเผา:** เครื่องปั้นดินเผาของชาวเชียงใหม่มีหลายชนิด เช่น หม้อน้ำ หม้อแฉ่ง หม้อต้ม โดยมีแหล่งการผลิตอยู่หลายแห่ง

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑

ประเพณีวัฒนธรรม

เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของล้านนา และภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

- **ชาติพันธุ์:** เชียงใหม่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ตามบริเวณภูเขาสูง มีสังคม ภาษา ขนบธรรมเนียมของตน
- **ประเพณีสำคัญ**
 - **สงกรานต์:** เป็นงานที่ยิ่งใหญ่ของเชียงใหม่ จัดเป็นประจำทุกปี ระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๕ เมษายน
 - **งานประเพณียี่เป็ง:** จัดวันลอยกระทงของทุกปี มีการปล่อยโคมลอยเพื่อบูชาพระธาตุจุฬามณีบนสวรรค์ มีการจุดดอกไม้ไฟ ประทัดกระทง แห่นางนพมาศ
 - **การเลี้ยงขันโตก:** ขันโตกเป็นภาชนะใส่อาหารของชาวเหนือ สมัยโบราณคนนิยมใส่อาหารทานในครัวเรือน เมื่อความเจริญมากขึ้น ความนิยมเสื่อมลง ปัจจุบันใช้เฉพาะเป็นธรรมเนียมในการต้อนรับแขกเมือง และบุคคลสำคัญเท่านั้น
 - **งานร่มบ่อสร้าง:** จัดขึ้นประมาณเดือนมกราคมของทุกปี ที่บริเวณศูนย์หัตถกรรมบ่อสร้าง มีการแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำจากกระดาษสา โดยเฉพาะร่ม มีการแสดงวัฒนธรรม และการประกวดต่างๆ

ฯลฯ

- **ภาษาพื้นเมือง:** เชียงใหม่มีภาษาพื้นเมืองเรียก คำเมือง ซึ่งเป็นภาษาที่ไพเราะนุ่มนวล

บุคคลสำคัญ

- **พญาเม็งราย:** เป็นผู้ก่อตั้งเมืองนพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่ ร่วมกับ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชและพ่อขุนงำเมือง
- **จรัส มโนเพชร :** เป็นศิลปินชาวไทย ผู้เป็นทั้งนักร้อง นักดนตรี นักแต่งเพลง และนักแสดง ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นศิลปินผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุคสมัย

ฯลฯ

สถานที่สำคัญ

- **เวียงกุมกาม:** เป็นเมืองโบราณที่พญามังรายให้ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๕ จากการสำรวจพบว่ามีโบราณสถานที่ปรากฏอยู่ในเวียงกุมกามและบริเวณใกล้เคียง ๒๐ แห่ง ที่สำคัญได้แก่ วัดเจดีย์เหลี่ยม วัดช้างค้ำ วัดน้อย วัดปู่เปี้ย ฯลฯ
- **วัดเจ็ดยอด:** เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๒๐ เคยใช้เป็นสถานที่ประชุมพระเถระชั้นผู้ใหญ่เพื่อชำระพระไตรปิฎก
- **วัดเชียงมั่น:** เป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในเชียงใหม่ พญามังรายสร้างทรงยกพระตำหนักเชียงมั่นถวายเป็นพระอารามชื่อว่าวัดเชียงมั่น เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญของเชียงใหม่ คือ “พระเสด็จมณี”
- **วัดพระธาตุดอยสุเทพ:** เป็นปูชนียสถานคู่เมืองเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดนี้ จะต้องขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุกันทุกคน หากใคร ไปได้ไป ถือเสมือนว่ายังไม่ถึงเชียงใหม่
- **วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร:** เป็นวัดสำคัญคู่เมืองจอมทองและเป็นที่เคารพสักการะของชาวเหนือโดยทั่วไป ประเพณีเด่นของวัดคือ “การแห่ไม้ค้ำโพธิ์” ซึ่งเป็นประเพณีของชาวล้านนา เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา

สภาพปัญหาในชุมชน

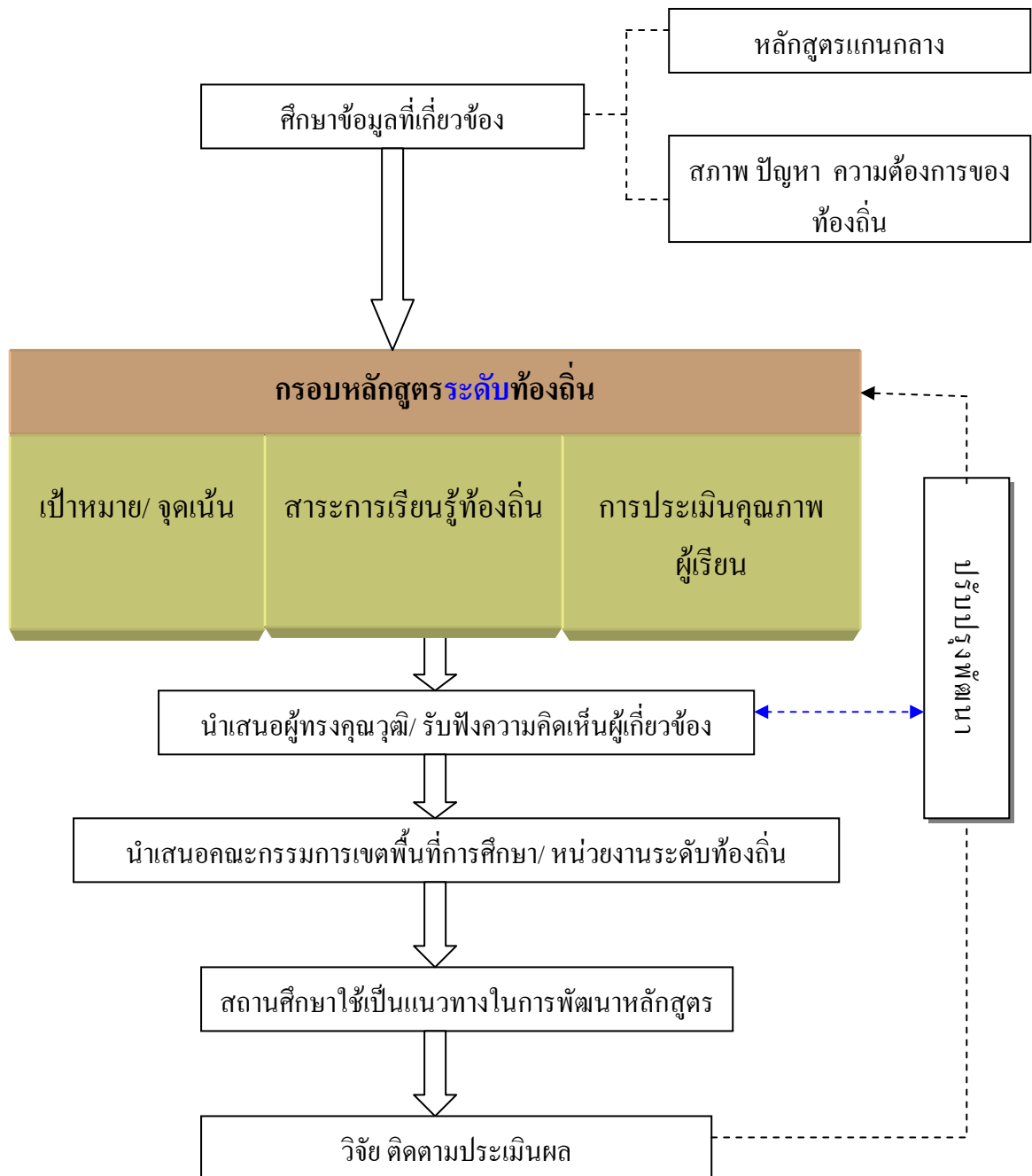
- **ปัญหาความแออัดของเมือง:** เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความเจริญ เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและมีการขยายตัวทางธุรกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีประชากรหลั่งไหลมาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพจำนวนมาก

ตัวอย่างการประเมินคุณภาพระดับท้องถิ่น

ประเด็นการประเมิน	ผู้ได้รับการประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	ระยะเวลา
๑. ความรู้/ความสามารถตามหลักสูตรแกนกลาง - ภาษาไทย	นักเรียนทุกคน ป. ๒ ป. ๕ ม. ๒ ม. ๕	แบบทดสอบมาตรฐาน	กุมภาพันธ์
- คณิตศาสตร์	นักเรียนทุกคน ป. ๒ ป. ๕ ม. ๒ ม. ๕	แบบทดสอบมาตรฐาน	กุมภาพันธ์
- วิทยาศาสตร์	นักเรียนทุกคน ป. ๒ ป. ๕ ม. ๒ ม. ๕	แบบทดสอบมาตรฐาน	มีนาคม
- ภาษาต่างประเทศ	นักเรียนทุกคน ป. ๒ ป. ๕ ม. ๒ ม. ๕	แบบทดสอบมาตรฐาน	มีนาคม
๒. ทักษะการอ่านและการเขียน	นักเรียนทุกคน ป. ๓ ป. ๖	-แบบทดสอบมาตรฐาน -รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา	เมษายน
๓. ความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น ร่วมรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น	กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา	- แบบสังเกต -แบบสัมภาษณ์	ตุลาคม-พฤศจิกายน

๓. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับท้องถิ่น : การประเมินคุณภาพผู้เรียนและการรายงานผลการศึกษาระดับท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางตลอดจนเป้าหมาย/จุดเน้น ซึ่งกำหนดเป็นคุณภาพผู้เรียนในพื้นที่นั้นบรรลุผลหรือไม่เพียงใด และมีอะไรจะต้องปรับปรุงพัฒนาต่อไป ดังนั้นควรมีการระบุเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพผู้เรียนไว้ในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ให้โรงเรียนต่างๆ ได้รับทราบข้อมูลว่าเขตพื้นที่การศึกษาจะจัดการประเมินคุณภาพในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดบ้าง ระดับชั้นใดบ้าง และประเมินเมื่อไร ด้วยวิธีการหรือเครื่องมืออะไร มีเกณฑ์การประเมินเป็นอย่างไร และโรงเรียนที่มีผลการประเมินไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องดำเนินการอย่างไร เป็นต้น

การพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น ? หลักสูตรสถานศึกษา ?

การจัดทำหลักสูตร โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันคือ

- หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษาคือ “หลักสูตรสถานศึกษา”
- สิ่งที่คุณเรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นสามารถสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาพื้นฐานทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ หรือหากสถานศึกษาเห็นว่ามีความสำคัญที่ต้องการจะเน้นและแยกสอนเป็นการเฉพาะ เช่น การสอนจักสาน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็สามารถเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นลักษณะใดก็อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาทั้งสิ้น มิใช่แยกเป็นหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่นจากกัน เพราะการกระจายอำนาจให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ก็เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป
- กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับท้องถิ่นจัดทำนั้นเป็นกรอบแนวทางกว้างๆ ที่ระบุเป้าหมาย/จุดเน้นของท้องถิ่น สาระการเรียนรู้หรือเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับท้องถิ่น และแนวทางการประเมินคุณภาพผู้เรียนในท้องถิ่น สถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเหล่านั้นในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคมนั้นๆ ในเอกสารกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นอาจนำเสนอตัวอย่างของรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่นได้ แต่รายวิชาที่นำเสนอเป็นเพียงแนวทาง มิใช่สิ่งที่กำหนดให้โรงเรียนต้องสอน

การส่งเสริมสนับสนุนระดับท้องถิ่น

การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากร เป็นการเตรียมความพร้อมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้บริหาร โรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา ฯลฯ เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานให้ประสบความสำเร็จ การพัฒนาบุคลากรต้องจัดทำให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง เป็นระบบ เน้นการสร้าง ความเข้าใจแก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใน

การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน

การพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน และต้องคำนึงถึงกลุ่มบุคคลที่จะพัฒนาให้สอดคล้องกับภารกิจ หน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จ

- **ผู้บริหารโรงเรียน :** ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้นและชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ ดังนั้นหากผู้บริหาร**สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ** มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างชัดเจน และให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับคณะครูในโรงเรียนได้ จะสามารถทำให้การใช้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายได้ไม่ยาก

- **ครูผู้สอน :** ครูเป็นตัวละครที่สำคัญที่สุดในการจัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ๆ โดยเฉพาะเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งรวมถึงการเลือกวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน แนวการวัดประเมินผลอิงมาตรฐาน **ตลอดจนการวิจัยปฏิบัติการ (Action research) เพื่อพัฒนาการสอนของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น** เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

- **ศึกษานิเทศก์ :** เป็นผู้นำทางวิชาการที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ให้แก่บุคลากรในระดับสถานศึกษา ดังนั้นศึกษานิเทศก์ต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการนิเทศติดตาม ให้ความช่วยเหลือแนะนำครูผู้สอนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นต้น

การสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากร

การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และการระดมทุนในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของท้องถิ่น และขับเคลื่อนการพัฒนาและใช้หลักสูตรหน่วยงานระดับท้องถิ่นควรมีงบประมาณอย่างเหมาะสม เพียงพอ จะต้องจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับการพัฒนาแต่ละด้าน โดยมุ่งเน้นที่เป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นในการดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณ และทรัพยากรจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- การกำหนดสัดส่วนการใช้**งบประมาณ และทรัพยากร**อย่างเหมาะสม และคุ้มค่า พิจารณาว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด พร้อมทั้งจัดลำดับการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับความจำเป็น
- มีการวางแผนและบริหารงบประมาณ และทรัพยากรอย่างเป็นระบบ และดำเนินงานตามแผนการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการศึกษา และมีการประเมินตรวจสอบการใช้งบประมาณพร้อมทั้งทรัพยากรต่างๆ ว่าได้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่เพียงใด
- ระดมทุนและทรัพยากรในท้องถิ่นจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ หรือบุคคลต้องการสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม และช่วยให้มีปัจจัยความพร้อมเพียงพอในการจัดการศึกษาในท้องถิ่นให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจัดการศึกษาในท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จและมีคุณภาพมากขึ้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือ และการช่วยเหลือสนับสนุนจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ดังนั้นเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ควรดำเนินการในการส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับบุคคลและองค์กรต่างๆ ในชุมชน ซึ่งอาจมีการดำเนินการ ดังนี้

- เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วน**ได้ส่วนเสียได้มีบทบาทร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ** และร่วมจัดการศึกษาของรัฐ ทั้งผู้ปกครอง นักเรียน และตัวแทนศิษย์เก่า ตัวแทนชุมชน ตัวแทนภาคธุรกิจ ที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกถึงความรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของ ในการจัดการศึกษามากขึ้น
- มีการสื่อสารระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เข้าถึงผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน **และผู้ปกครอง** มีการประสานการทำงานอย่างใกล้ชิดกับฝ่ายต่างๆ เพื่อร่วมมือช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน และมีส่วนในการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนา
- จัดให้มีศูนย์เครือข่ายหลากหลายรูปแบบ ทั้งเครือข่ายทางวิชาการ เครือข่ายในการระดมทุน เครือข่ายในความร่วมมือการใช้ทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้ **เพื่อให้เกิดการแบ่งปันช่วยเหลือกัน** ระหว่างโรงเรียน และหน่วยงานต่างๆ ให้การใช้ทรัพยากรมีความคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ

ท้องถิ่นจะต้องสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตร โดยการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจตรงกัน และร่วมมือกันตามบทบาทที่พึงมี ซึ่งจะส่งผลต่อการนำหลักสูตรไปใช้ การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการอาจทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

- จัดให้มีศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตร ศูนย์นี้จะทำหน้าที่เป็นเสมือนศูนย์กลางของการให้ความรู้ คำแนะนำ และบริการด้านเอกสารความรู้ ตลอดจนเป็นแหล่งวิชาการให้กับสถานศึกษา อาจจะทำในลักษณะของศูนย์ให้บริการที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือจัดตั้งโรงเรียนตัวอย่างเพื่อพัฒนาให้เป็นแกนนำในการขยายผลการพัฒนาและการใช้หลักสูตรไปสู่โรงเรียนอื่น ๆ ในท้องถิ่น
- มีศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการ เช่น ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา เพื่อกระตุ้นให้โรงเรียนพัฒนาประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตรในโรงเรียนของตน และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรในระหว่างโรงเรียนต่างๆ อีกด้วย
- จัดทำคลังความรู้ระดับท้องถิ่น เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เช่น รูปแบบการจัดการเรียนการสอน การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ตัวอย่างข้อสอบที่ใช้ประเมินคุณภาพผู้เรียน หรือข้อสอบที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น คลังความรู้ลักษณะนี้จะช่วยครูได้มากในการพัฒนาการเรียนการสอน
- เผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งทางสื่อสิ่งพิมพ์ และ สื่อเทคโนโลยี ให้สามารถเข้าถึงครูและบุคลากรทางการศึกษาในท้องถิ่นให้มากที่สุด
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เช่น ให้มีการประกวดโครงงาน กิจกรรมการเรียนรู้ หรือการจัดประชุมสัมมนา ให้มีการนำเสนอผลงานทางวิชาการ เป็นต้น

การกำกับ ดูแลคุณภาพระดับท้องถิ่น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการดูแลคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริมและกำกับติดตามให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมในสถานศึกษาในการใช้ข้อมูลจากผลการประเมิน เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาอย่างแท้จริง นอกจากนั้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และจัดระบบฐานข้อมูลคุณภาพผู้เรียน เพื่อใช้ในการกำกับคุณภาพการศึกษาในเขตที่ดูแล โดยสามารถดำเนินการในลักษณะต่างๆ ได้แก่

การประกันคุณภาพการศึกษา

ดำเนินการให้เกิดวงจรการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่น โดยมีแนวทางในการดำเนินการ คือ

- จัดทำและกำหนดเป้าหมาย/จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของในเขตพื้นที่ ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง และบริบท ความต้องการของเขตพื้นที่การศึกษา
- จัดทำแผนงานและวิธีการส่งเสริมสถานศึกษาให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถพัฒนาการจัดการศึกษาของตนเองอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น
- ติดตาม กำกับดูแล ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ โดยอาจร่วมมือกับหน่วยงาน หรือมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น

การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น

การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงเป้าหมาย/จุดเน้นของท้องถิ่น ตามที่กำหนดไว้ในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา สามารถดำเนินการโดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐาน หรือเครื่องมือที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การประเมินคุณภาพผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เขตพื้นที่การศึกษาควรมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ในเรื่องต่างๆ ได้แก่

- กำหนดแผนงาน : เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องมีการวางแผนงาน และกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายที่จะประเมิน เครื่องมือที่ใช้ และช่วงระยะเวลาในการประเมินอย่างชัดเจน โดยกำหนดไว้ชัดเจนในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อแจ้งให้โรงเรียนภายในเขตพื้นที่ทราบข้อมูลดังกล่าวล่วงหน้า เพื่อเตรียมพร้อมในการรับการประเมิน
- พัฒนาล้างข้อสอบ: จัดทำคลังข้อสอบมาตรฐาน เพื่อใช้ในการทดสอบ ซึ่งข้อสอบดังกล่าวควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพ เทียบตรง และเชื่อถือได้

- **ดำเนินการสอบ:** จัดการทดสอบเพื่อประเมินคุณภาพผู้เรียนตามแผนและกำหนดการที่วางไว้ ด้วยความยุติธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงความสะดวกของผู้เข้ารับการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการซึ่งอาจต้องการความช่วยเหลือเรื่องสถานที่ หรือสื่อ อุปกรณ์ต่างๆที่จะใช้
- **รายงานผลการประเมินต่อโรงเรียนและสาธารณชน:** เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องรายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนแก่โรงเรียน และสาธารณชน เพื่อจะได้นำผลการประเมินนั้นไปวางแผนการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป
- **ใช้ผลการประเมินในการพัฒนา:** ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญสำหรับกำหนดนโยบาย วางแผนงาน และกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในเขตพื้นที่ ข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่เขตพื้นที่ที่จะวางแนวทางในการช่วยเหลือครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร

การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ในระหว่างการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและใช้หลักสูตรนั้น เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องดำเนินการนิเทศติดตามโรงเรียน ว่าได้ดำเนินการด้วยความถูกต้องหรือไม่เพียงใด มีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือไม่ หากมีปัญหาก็ได้หาทางแก้ไขและให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ครูในเรื่องต่างๆ ทั้งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศการพัฒนาหลักสูตรหรือนิเทศการจัดการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงหลักสำคัญของการนิเทศคือเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือไม่ใช่เป็นการตรวจสอบเพื่อจับผิด มีการวางแผนในระยะยาว กำหนดเป็นปฏิทินปฏิบัติการนิเทศตลอดปีการศึกษา โดยอาจทำเป็นกลุ่มใหญ่บ้าง เล็กบ้าง เป็นรายบุคคลบ้าง มีกิจกรรมทั้งใน สถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นสำคัญ ทุกกิจกรรมมีการสรุปผลการดำเนินการเมื่อจบกิจกรรม

การวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร

บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร คือ การมีส่วนร่วมในการวิจัย และเป็นแหล่งศึกษาให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง ดังนี้

- **การวิจัยพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น** มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำมาใช้กำหนดเป้าหมาย/จุดเน้น และความต้องการของท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน **ตลอดจนสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น และการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น** โดยอาจทำการศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆ เช่น

- การวิจัยสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม เพื่อปรับปรุงพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
- การวิจัย ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์ปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และวิถีชีวิตที่ดีงาม
- การวิจัยสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในเรื่องอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น
- การวิจัยการนำสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นสู่การเรียนการสอนในระดับสถานศึกษา
 - **การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรดำเนินการวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร ซึ่งบางส่วนอาจอยู่ภายใต้โครงการเดียวกันกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อผลักดันให้มีการพัฒนากระบวนการจัดทำหลักสูตรและบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา หรือช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงพัฒนาพฤติกรรมการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

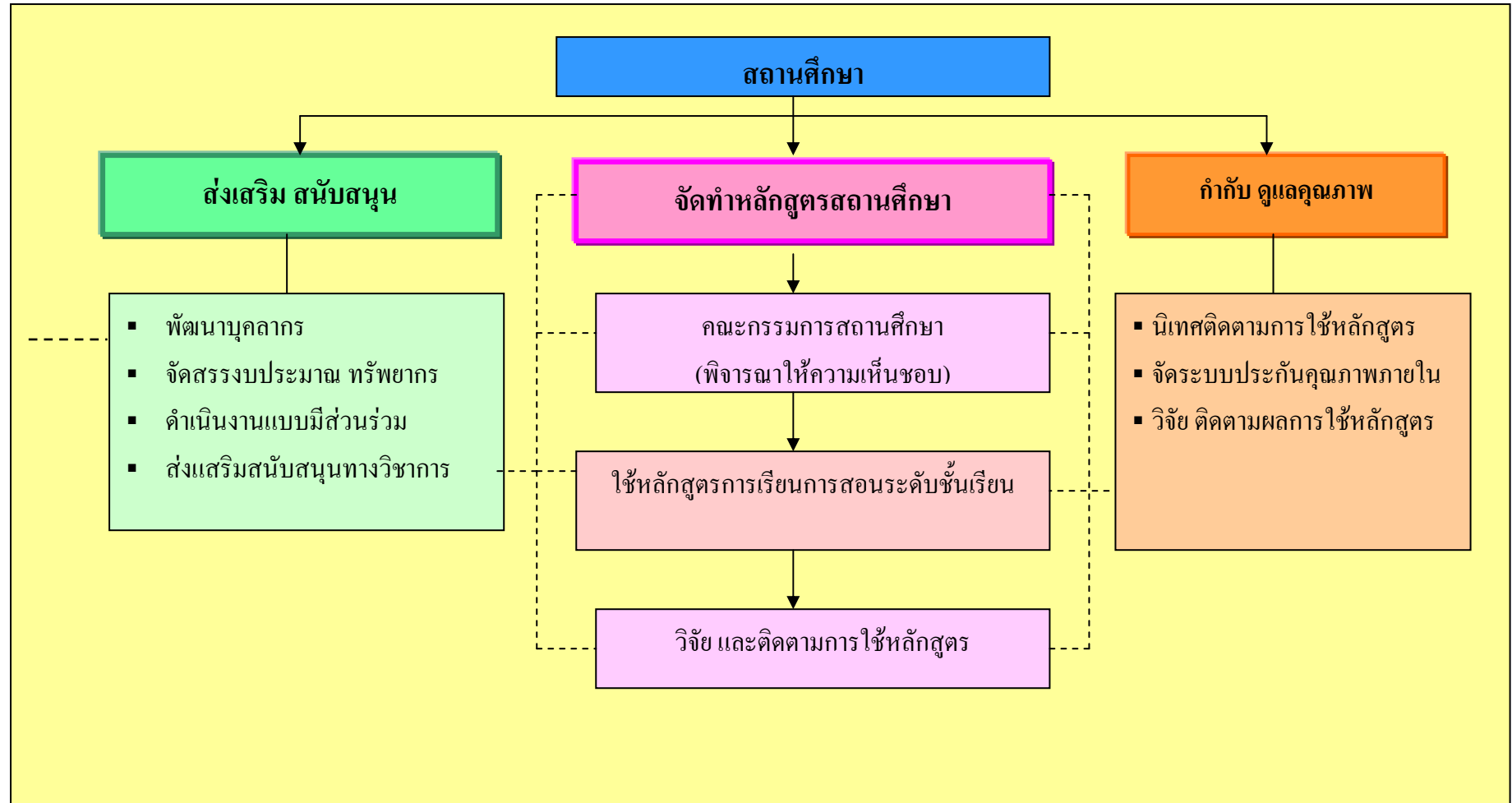
๕. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา

สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตามมาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคมแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรักความผูกพันในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน

ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว นอกจากสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมส่วนสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะดำเนินการโดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกัน มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตรจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม ดูแลคุณภาพการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับดูแลคุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน ๒ ส่วน คือ

๑) การดำเนินการระดับสถานศึกษา : ดำเนินการโดยองค์คณะบุคคล ในระดับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เพื่อพิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียน รวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารบันทึกและรายงานผลการเรียน ซึ่งต้องใช้ร่วมกันในสถานศึกษานั้นๆ

๒) การดำเนินการระดับชั้นเรียน : ดำเนินการโดยครูผู้สอนแต่ละคน ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ครูผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกันอาจพิจารณาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ เพราะผู้เรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบนั้นอาจมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ หรืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ สื่อการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผลอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

◆ ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน : คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

๒. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ : มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

๓. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

๔. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ: นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่าง

หลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

๕. **ใช้หลักสูตรสถานศึกษา:** ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

๖. **วิจัยและ ติดตามผลการใช้หลักสูตร:** ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เราจะเริ่มต้นอย่างไรดี?

เรามีได้เริ่มกันจากศูนย์.... โรงเรียนทุกแห่งมีหลักสูตรเดิมอยู่แล้ว เพียงแต่นำสิ่งที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็น วิสัยทัศน์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร เกณฑ์การจบหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสิ่งที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แล้วปรับปรุงให้สอดคล้องกัน

◆ องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

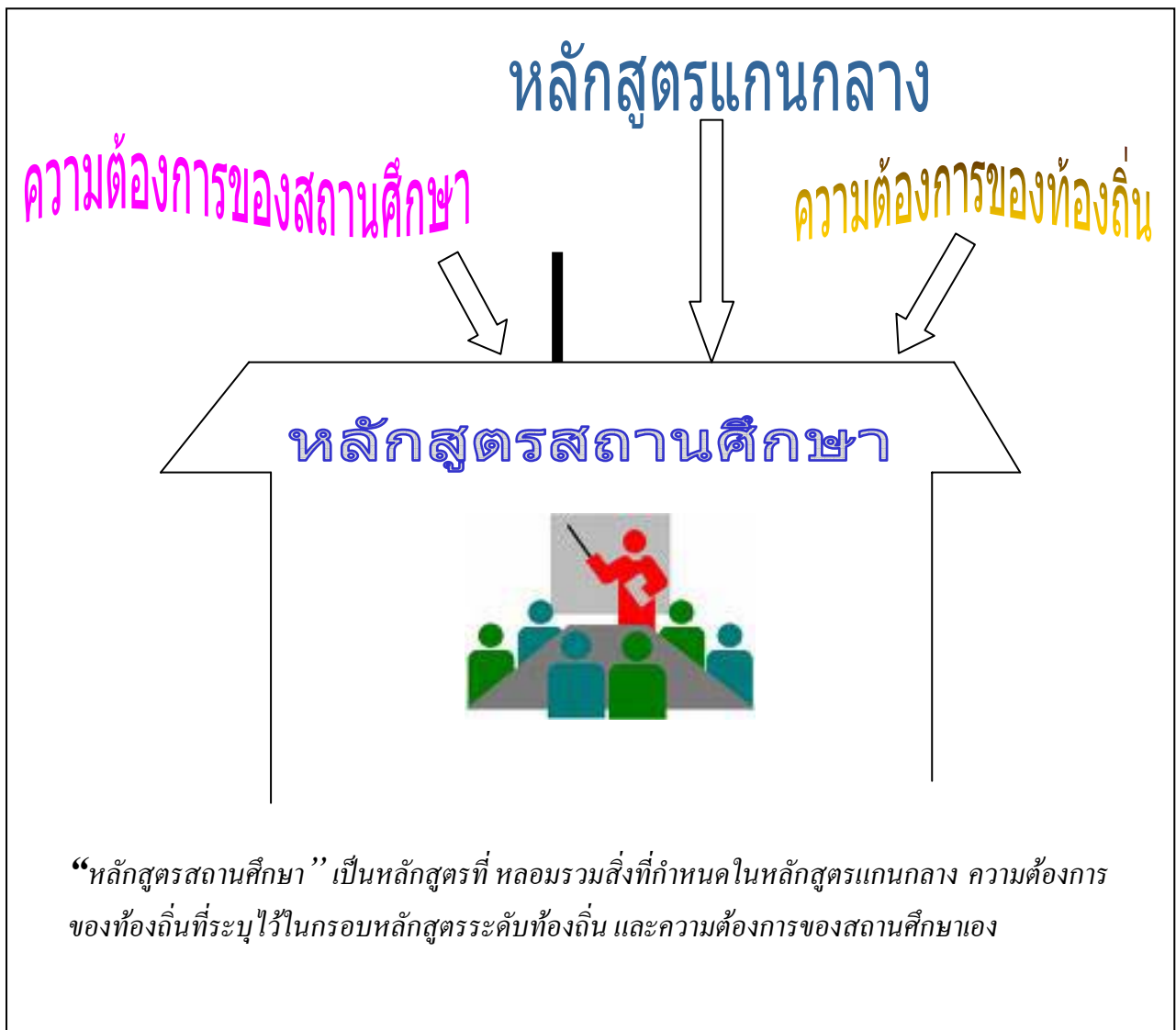
เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่ครูจะใช้สำหรับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาคควรมีข้อมูลที่ชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติ องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

๑) ส่วนนำ : ข้อมูลในส่วนนี้ช่วยให้ครูผู้สอนทราบถึงเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน เช่น วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลาง เป็นต้น

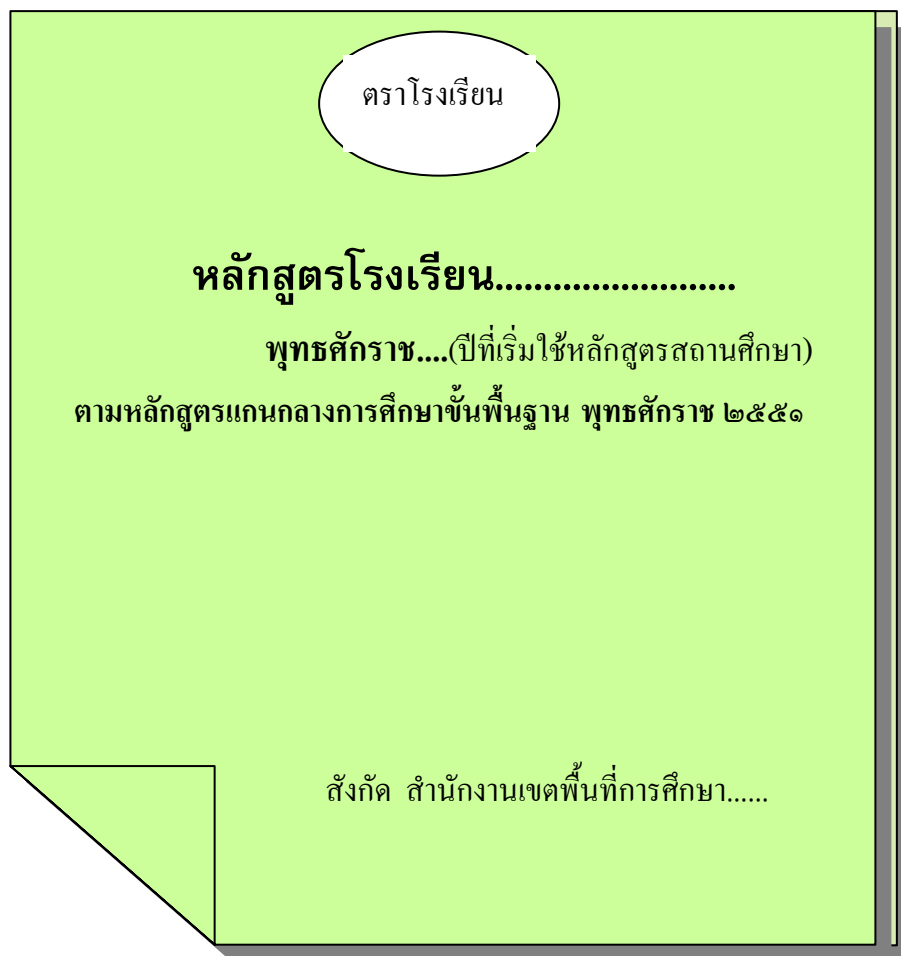
๒) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา: เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาที่จัดสอนในแต่ละปี/ ภาคเรียน ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งจำนวนเวลาเรียน หรือหน่วยกิตของรายวิชาเหล่านั้น

๓) คำอธิบายรายวิชา: ส่วนนี้เป็นรายละเอียดที่ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรจากรายวิชานั้นๆ ในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบด้วยรหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา (พื้นฐาน/เพิ่มเติม) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะนำไปทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้

๔) เกณฑ์การวัดประเมินผลและจบหลักสูตร: เป็นส่วนที่สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละระดับ โดยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องสัมพันธ์กับเกณฑ์การจบหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง

ตัวอย่างปกหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำรูปเล่ม และการจัดแบ่งจำนวนเล่มของหลักสูตรสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาจะพิจารณาตามที่เห็นสมควร สถานศึกษาบางแห่งอาจรวมองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการข้างต้นไว้ในเล่มเดียวกันทั้งหมด แต่บางแห่งอาจจะแยกคำอธิบายรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มก็ได้ เพื่อให้ไม่ให้ออกสารหนาเกินไป และเพื่อให้การนำไปใช้มีความสะดวกและมีประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับปกของหลักสูตรนั้นควรประกอบไปด้วยตราสัญลักษณ์ของโรงเรียน ชื่อโรงเรียน ปี พ.ศ. ที่เริ่มใช้หลักสูตร และหน่วยงานที่โรงเรียนสังกัด สำหรับปีที่เริ่มใช้หลักสูตรสถานศึกษานั้น หากหลังจากใช้ไประยะหนึ่งแล้วสถานศึกษามีการปรับปรุงหลักสูตร ก็ปรับเปลี่ยนปี พ.ศ. ใหม่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ปรับปรุง

◆ การกำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

• **วิสัยทัศน์** หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตรไว้ในระดับชาติ เพื่อให้สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งใช้เป็น**ทิศทาง**ในการจัดการศึกษาของตน เพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายเดียวกัน อย่างไรก็ตาม หากสถานศึกษามีความต้องการหรือจุดที่ต้องการเน้นเพิ่มเติม ก็สามารถปรับเพื่อแสดงจุดเน้นเพิ่มเติมให้ชัดเจนในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้

▪ **สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน** เป็นสมรรถนะจำเป็นพื้นฐาน ๕ ประการที่ผู้เรียนพึงมี ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมรรถนะเหล่านี้ได้**หลอมรวม**อยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ **สมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ได้แก่**

- ๑) ความสามารถในการสื่อสาร
- ๒) ความสามารถในการคิด
- ๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา
- ๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
- ๕) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

• **คุณลักษณะอันพึงประสงค์** คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางนั้น เป็นคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน **ได้แก่**

- ๑) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- ๒) ซื่อสัตย์สุจริต
- ๓) มีวินัย
- ๔) ใฝ่เรียนรู้
- ๕) อยู่อย่างพอเพียง
- ๖) มุ่งมั่นในการทำงาน
- ๗) รักความเป็นไทย
- ๘) มีจิตสาธารณะ

หากวิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัดของหลักสูตร อย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว จะพบว่าคุณลักษณะเหล่านี้ได้**สอดแทรกหลอมรวมอยู่**ในมาตรฐานและตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ อยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนอาจเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ และสามารถพัฒนาผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือโครงการต่างๆ ของโรงเรียนก็ได้ เช่น โครงการประกวดมารยาท โครงการยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ประพฤติตนดีงาม เป็นต้น โรงเรียนอาจกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติม

ได้ แต่หากเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางครอบคลุมคุณลักษณะที่จำเป็นเพียงพอแล้ว ก็สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยไม่จำเป็นต้องกำหนดเพิ่มเติมอีกก็ได้

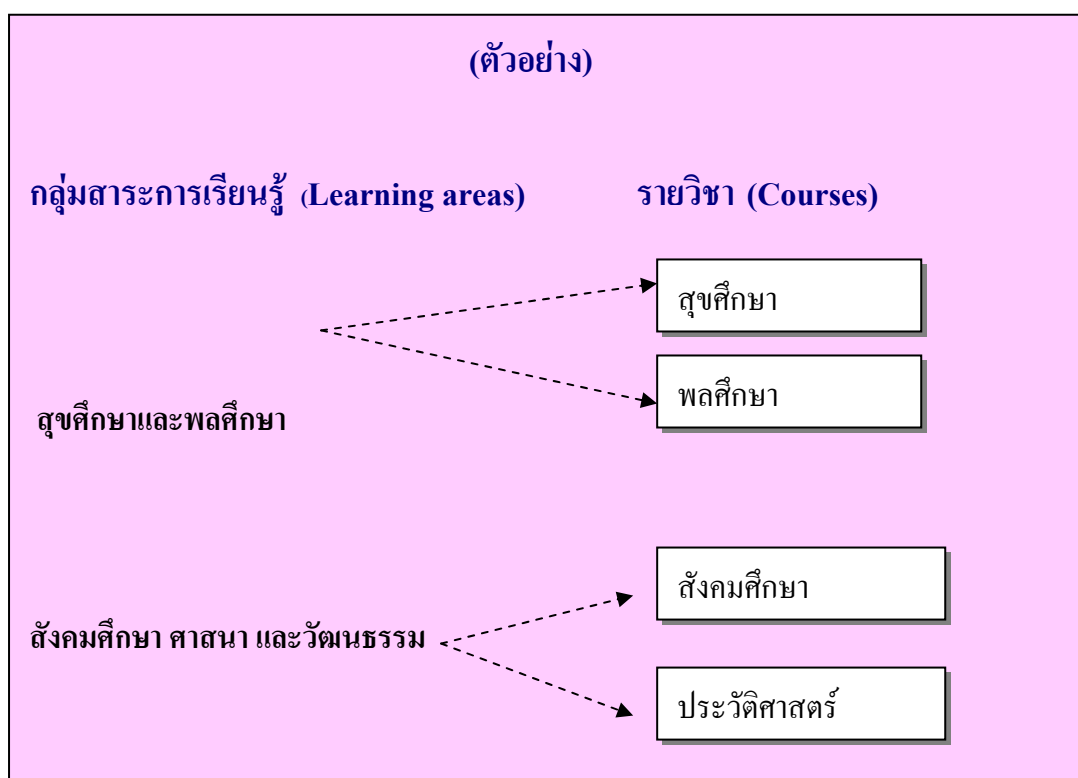
◆ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาคือ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

- **การกำหนดรายวิชา :** หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้จัดแบ่งองค์ความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่

- ๑) ภาษาไทย
- ๒) คณิตศาสตร์
- ๓) วิทยาศาสตร์
- ๔) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- ๕) สุขศึกษาและพลศึกษา
- ๖) ศิลปะ
- ๗) การงานอาชีพ และเทคโนโลยี
- ๘) ภาษาต่างประเทศ

สถานศึกษาจะต้องนำความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละ “กลุ่มสาระการเรียนรู้” (Learning areas) ไปจัดทำเป็น “รายวิชา” (Courses) และกำหนดรหัสวิชา พร้อมทั้งตั้งชื่อรายวิชาให้สะท้อนสิ่งที่สอนในรายวิชานั้น ๆ

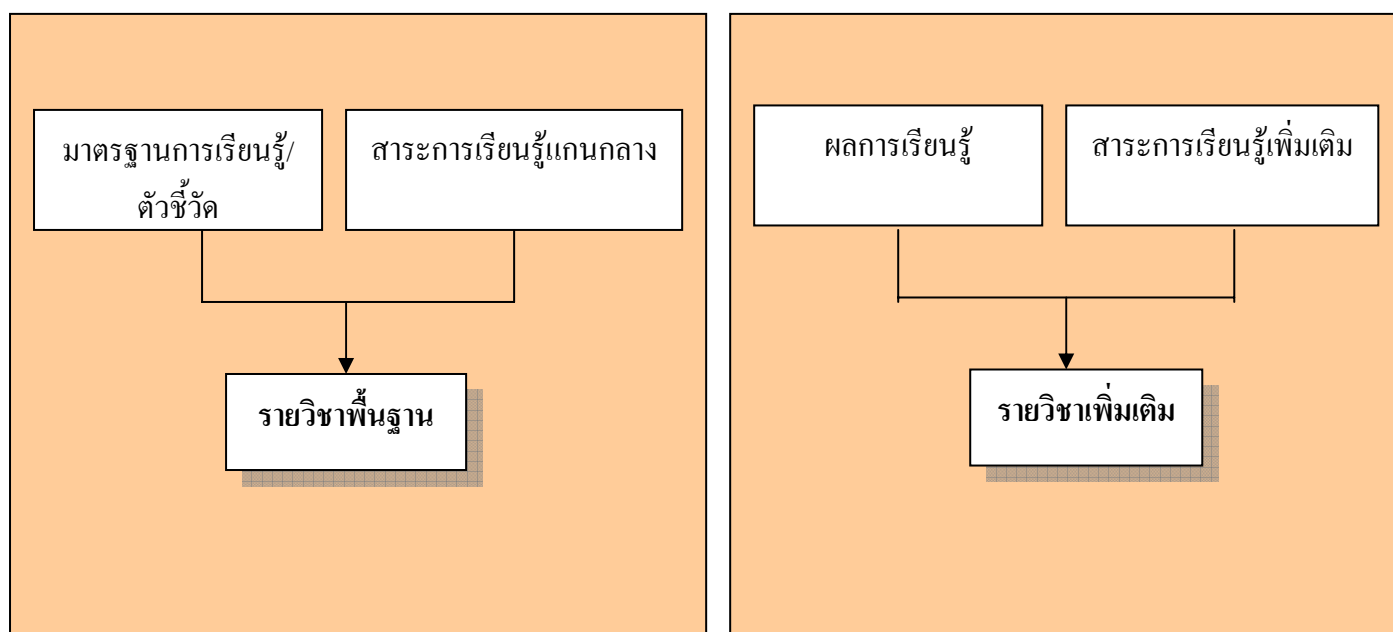
ใน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จะระบุรายวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เปิดสอนในแต่ละปี ในระดับประถมศึกษา และในแต่ละภาคเรียนสำหรับระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งระบุจำนวนเวลาเรียน หรือจำนวนหน่วยกิต ของรายวิชาและกิจกรรมเหล่านั้นกำกับไว้ด้วย

ประเภทรายวิชา

รายวิชาพื้นฐาน : เป็นรายวิชาที่เปิดสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งเป็นสิ่งซึ่งผู้เรียนทุกคนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้

รายวิชาเพิ่มเติม : เป็นรายวิชาที่สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถเปิดสอนเพิ่มเติมจากสิ่งที่ กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หรือความต้องการของท้องถิ่น โดยมีการกำหนด **“ผลการเรียนรู้”** เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาสามารถพิจารณาเปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อม จุดเน้นของ สถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร โดยอยู่ภายใต้โครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด สำหรับชื่อรายวิชา เพิ่มเติมนั้นสามารถตั้งได้ตามความเหมาะสม

การจัดรายวิชา

ระดับประถมศึกษา

รายวิชาพื้นฐาน : การจัดรายวิชาพื้นฐานในระดับประถมศึกษาให้พิจารณาดำเนินการดังนี้

- ให้สถานศึกษาจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มละ ๑ รายวิชาต่อปี ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดเป็นรายวิชา สังคมศึกษา และ รายวิชาประวัติศาสตร์ โดยรายวิชาประวัติศาสตร์ให้จัดการเรียนการสอน ๔๐ ชั่วโมงต่อปี

- สถานศึกษาสามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสมกับจุดเน้นของสถานศึกษา ทั้งนี้ เมื่อรวมเวลาเรียนของรายวิชาพื้นฐานทั้ง ๘ กลุ่ม สาระการเรียนรู้แล้ว ต้องมีเวลาเรียนรวม ๘๔๐ ชั่วโมงต่อปี

รายวิชาเพิ่มเติม: สถานศึกษาสามารถกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมตามความต้องการ โดยจัดเป็นรายปี ตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด และมีการกำหนดผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ เมื่อรวมเวลาเรียนรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้ว ไม่เกิน ๑๐๐๐ ชั่วโมงต่อปี

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

รายวิชาพื้นฐาน : การจัดรายวิชาพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้พิจารณาดำเนินการดังนี้

- สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสม ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อาจจัดได้มากกว่า ๑ รายวิชาในแต่ละภาค/ปี

- สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาพื้นฐานใน ๑ ภาคเรียน ให้เรียนครบ/ ไม่ครบทั้ง ๘ กลุ่ม สาระการเรียนรู้ได้ แต่เมื่อจบหนึ่งปีการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดให้เรียนรายวิชาพื้นฐานครบทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้

- กำหนดให้ ๑ รายวิชา มีค่าน้ำหนัก ไม่น้อยกว่า ๐.๕ หน่วยกิต (๑ หน่วยกิต คิดเป็น ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน) และเมื่อรวมจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ให้สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้จัดสาระประวัติศาสตร์เป็นรายวิชาเฉพาะ ภาคเรียนละ ๑ รายวิชา (๐.๕ หน่วยกิต) ทุกภาคเรียน รวม ๒ รายวิชา (๑.๐ หน่วยกิต)

รายวิชาเพิ่มเติม: สถานศึกษาสามารถกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมตามความต้องการ โดยจัดเป็นรายภาค ตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด และมีการกำหนดผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ เมื่อรวมเวลาเรียนรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้ว ไม่เกิน ๑๒๐๐ ชั่วโมงต่อปี

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายวิชาพื้นฐาน : การจัดรายวิชาพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้พิจารณา
ดำเนินการดังนี้

- สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความ
เหมาะสม ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อาจจัดได้มากกว่า ๑ รายวิชา โดยภายใน ๓ ปี ต้องครบทุก
ตัวชี้วัดที่กำหนดในกลุ่มสาระการเรียนรู้

- กำหนดให้ ๑ รายวิชา มีค่าน้ำหนัก ไม่น้อยกว่า ๐.๕ หน่วยกิต (๑ หน่วยกิต คิด
เป็น ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน) และเมื่อรวมจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระการ
เรียนรู้แล้ว ให้สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้จัดรายวิชา
ประวัติศาสตร์ให้ครบ ๒ หน่วยกิต ภายใน ๓ ปี

รายวิชาเพิ่มเติม : สถานศึกษาสามารถกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความต้องการ
โดยจัดเป็นรายภาค และมีการกำหนดผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ ทั้งนี้เมื่อรวมเวลาเรียนของ
รายวิชาเพิ่มเติมทั้งหมดแล้ว สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

การตั้งชื่อรายวิชา

การตั้งชื่อรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติม ควรสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือ
สะท้อนถึงจุดเน้นและเนื้อหาสาระที่สอน และระดับความยากง่ายของสิ่งที่สอนในรายวิชานั้น

ตัวอย่างการตั้งชื่อรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ชื่อรายวิชาพื้นฐาน	ชื่อรายวิชาเพิ่มเติม
ภาษาไทย	ภาษาไทย 1 ภาษาไทยพื้นฐาน 1	เสริมภาษาไทย 1 หลักภาษาไทย วรรณกรรมท้องถิ่น
คณิตศาสตร์	คณิตศาสตร์ 1 คณิตศาสตร์พื้นฐาน 1	เสริมคณิตศาสตร์ 1 คณิตคิดเร็ว
วิทยาศาสตร์	วิทยาศาสตร์ 1 วิทยาศาสตร์ทั่วไป 1 วิทยาศาสตร์กายภาพ 2	เคมี 2 ชีววิทยา 3 อาหารเพื่อสุขภาพ สนุกกับของเล่นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม 3
สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	- สังคมศึกษา 1 พระพุทธศาสนา 1 - ประวัติศาสตร์ 1	ชีวประวัติบุคคลสำคัญ จะเข้เกราะบ้านเรา
สุขศึกษาและพลศึกษา	สุขศึกษาและพลศึกษา 3 สุขศึกษา 1 พลศึกษา 2	เสริมสุขศึกษา ยืดหยุ่น 3 โภชนาการ มวยไทย ตะกร้อ
ศิลปะ	ศิลปะ 1 ทัศนศิลป์ 3 ดนตรีและ นาฏศิลป์ 1	วาดเส้นเล่นสาย ดนตรีไทย วาดภาพ 1 นาฏศิลป์สร้างสรรค์

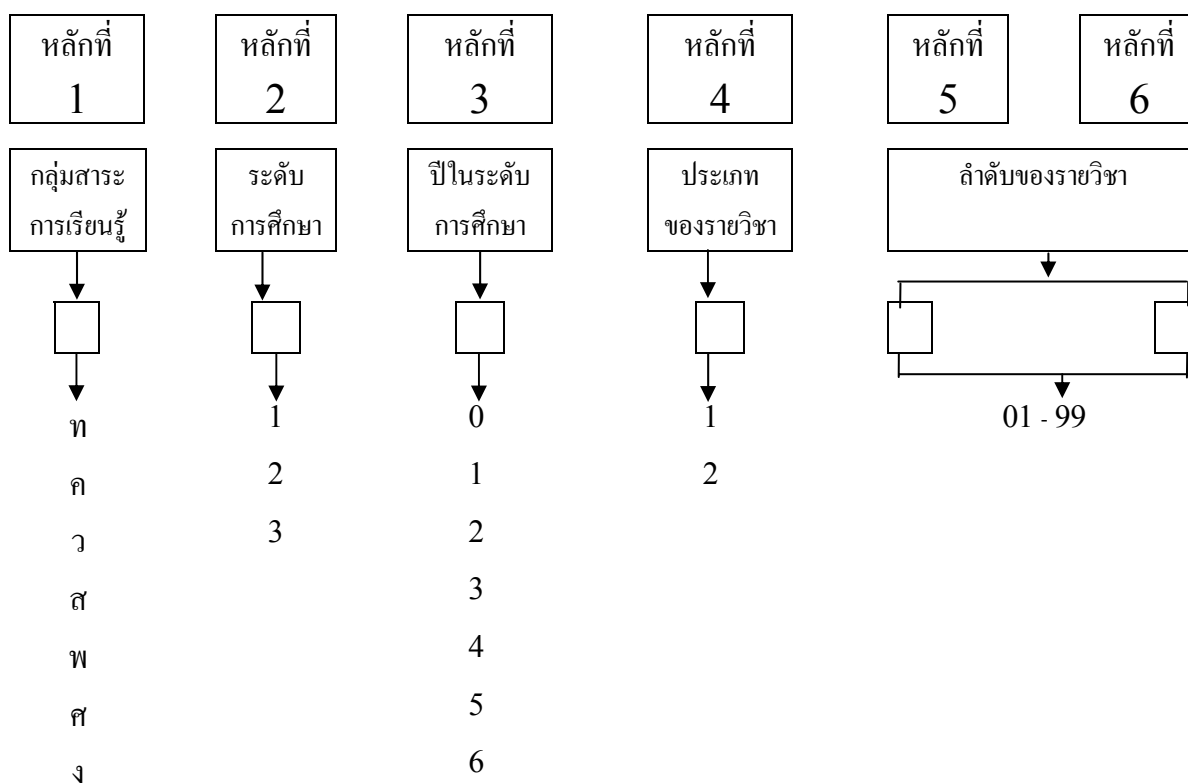
กลุ่มสาระการเรียนรู้	ชื่อรายวิชาพื้นฐาน	ชื่อรายวิชาเพิ่มเติม
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	การงานอาชีพและเทคโนโลยี 1 การงาน 2 งานเกษตร 1 งานช่าง 2 เทคโนโลยี 2	การแปรรูปอาหาร การแกะสลัก การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปไมโครซอฟต์ เวิร์ด
ภาษาต่างประเทศ	ภาษาอังกฤษ 1 อังกฤษพื้นฐาน 1	อังกฤษฟัง-พูด 1 ภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น ภาษาญี่ปุ่นฟัง-พูด ภาษาจีน 1 ภาษาจีน 2

• การกำหนดรหัสวิชา

เพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการสื่อสาร สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดรหัสวิชาอย่างเป็นระบบ

ระบบรหัสวิชา

การกำหนดรหัสวิชาควรใช้ตัวเลขอารบิก เพื่อสื่อสารและจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา ระบบรหัสวิชา สำหรับรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกอบด้วยตัวอักษรและตัวเลข ๖ หลัก ดังนี้

☐ ใช้รหัสตัวอักษรตามรายการรหัสตัวอักษรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

หลักที่ ๑ เป็นรหัสตัวอักษรแสดงกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ

ท	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ค	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ว	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ส	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
พ	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
ศ	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ง	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
□	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้ใช้รหัสของแต่ละภาษาตามรายการ

หมายเหตุ รหัสตัวอักษรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

๑) รายการรหัสตัวอักษรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่จะนำไปใส่แทน □ มีดังนี้

ก	หมายถึง	ภาษาเกาหลี	จ	หมายถึง	ภาษาเขมร
ข	หมายถึง	ภาษาจีน	ฉ	หมายถึง	ภาษารัสเซีย
ญ	หมายถึง	ภาษาญี่ปุ่น	ด	หมายถึง	ภาษาเวียดนาม
น	หมายถึง	ภาษาลาติน	บ	หมายถึง	ภาษาบาลี
ป	หมายถึง	ภาษาสเปน	ฝ	หมายถึง	ภาษาฝรั่งเศส
ม	หมายถึง	ภาษามลายู	ย	หมายถึง	ภาษาเยอรมัน
ร	หมายถึง	ภาษาอาหรับ	ล	หมายถึง	ภาษาลาว
อ	หมายถึง	ภาษาอังกฤษ	ฮ	หมายถึง	ภาษาฮินดู

๒) กรณีที่มีสถานศึกษาได้จัดทำรายวิชาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ ให้สถานศึกษาทำเรื่องเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อกำหนดรหัสตัวอักษรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพิ่มเติมและประกาศให้สถานศึกษาทั่วประเทศได้รับทราบและใช้ให้ตรงกัน

หลักที่ ๒ เป็นรหัสตัวเลขแสดงระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย สะท้อนระดับความรู้และทักษะในรายวิชาที่กำหนดไว้ คือ

1	หมายถึง	รายวิชาระดับประถมศึกษา
2	หมายถึง	รายวิชาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3	หมายถึง	รายวิชาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักที่ ๓ เป็นรหัสตัวเลขแสดงปีที่เรียนของรายวิชา ซึ่งสะท้อนระดับความรู้และทักษะในรายวิชาที่กำหนดไว้ในแต่ละปี คือ

0	หมายถึง	รายวิชาที่ไม่กำหนดปีที่เรียน จะเรียนปีใดก็ได้ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
1	หมายถึง	รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๑ ของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ป.๑ ม.๑ และม.๔)
2	หมายถึง	รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๒ ของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ป.๒ ม.๒ และม.๕)
3	หมายถึง	รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๓ ของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ป.๓ ม.๓ และ ม.๖)
4	หมายถึง	รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๔ ของระดับประถมศึกษา (ป.๔)
5	หมายถึง	รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๕ ของระดับประถมศึกษา (ป.๕)
6	หมายถึง	รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๖ ของระดับประถมศึกษา (ป.๖)

หลักที่ ๔ เป็นรหัสตัวเลขแสดงประเภทของรายวิชา คือ

1	หมายถึง	รายวิชาพื้นฐาน
2	หมายถึง	รายวิชาเพิ่มเติม

หลักที่ ๕ และหลักที่ ๖ เป็นรหัสตัวเลขแสดงลำดับของรายวิชาแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ใน ปี/ระดับการศึกษาเดียวกัน ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนตั้งแต่ 01-99 ดังนี้

รายวิชาที่กำหนดปีที่เรียน	ให้นับรหัสหลักที่ ๕-๖ ต่อเนื่องในปีเดียวกัน หากจัดรายวิชาเป็นรายภาค ให้กำหนดเรียงลำดับรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันให้เสร็จสิ้นในภาคเรียนแรกก่อน แล้วจึงกำหนดต่อในภาคเรียนที่สอง
รายวิชาที่ไม่กำหนดปีที่เรียน	ให้นับรหัสหลักที่ ๕-๖ ต่อเนื่องในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

ทั้งนี้ รหัสหลักที่ ๕ และหลักที่ ๖ ของรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔-๖) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ให้กำหนดรหัสวิชาเป็นช่วงลำดับ ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ลำดับที่ 01 - 19	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มฟิสิกส์
ลำดับที่ 21 - 39	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มเคมี
ลำดับที่ 41 - 59	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มชีววิทยา
ลำดับที่ 61 - 79	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มโลกและอวกาศ
ลำดับที่ 81 - 99	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์อื่น ๆ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ ๑) กิจกรรมแนะแนว ๒) กิจกรรมนักเรียน และ ๓) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยพิจารณาจากโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเป้าหมาย/จุดเน้นของท้องถิ่น พร้อมทั้งพิจารณาความต้องการและจุดเน้นของสถานศึกษา เพื่อจัดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีละ ๑๒๐ ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๓๖๐ ชั่วโมง จำนวนเวลาที่กำหนด เป็นเวลารวมในการปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์นั้น หลักสูตรแกนกลางระบุให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.๑-๖)	รวม ๖ ปี	จำนวน ๖๐ ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑-๓)	รวม ๓ ปี	จำนวน ๔๕ ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔-๖)	รวม ๓ ปี	จำนวน ๖๐ ชั่วโมง

จากโครงสร้างเวลาเรียนดังกล่าว สถานศึกษาสามารถพิจารณาจัดแบ่งจำนวนเวลาสำหรับผู้เรียนแต่ละระดับชั้นปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ได้ตามความเหมาะสม และอาจจัดให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมดังกล่าวในบางชั่วโมงของลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด หรือกิจกรรมชุมนุมต่างๆ ก็ได้ นอกจากนั้นยังสามารถสอดแทรกในการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ โดยมีหลักฐานที่สามารถยืนยันเวลาที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวครบตามเวลาที่สถานศึกษากำหนด พร้อมทั้งการประเมินการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน

การจบหลักสูตรในแต่ละระดับ ผู้เรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละประเภท ดังนี้
ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น จัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

๑) กิจกรรมแนะแนว

๒) กิจกรรมนักเรียน

๒.๑ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์

๒.๒ ชุมนุม ชมรม

ผู้เรียนต้องเข้าร่วมและได้รับการประเมินกิจกรรมทั้ง ๒.๑ และ ๒.๒

๓) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

๑) กิจกรรมแนะแนว

๔) กิจกรรมนักเรียน

๒.๑ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ หรือนักศึกษาวิชาทหาร

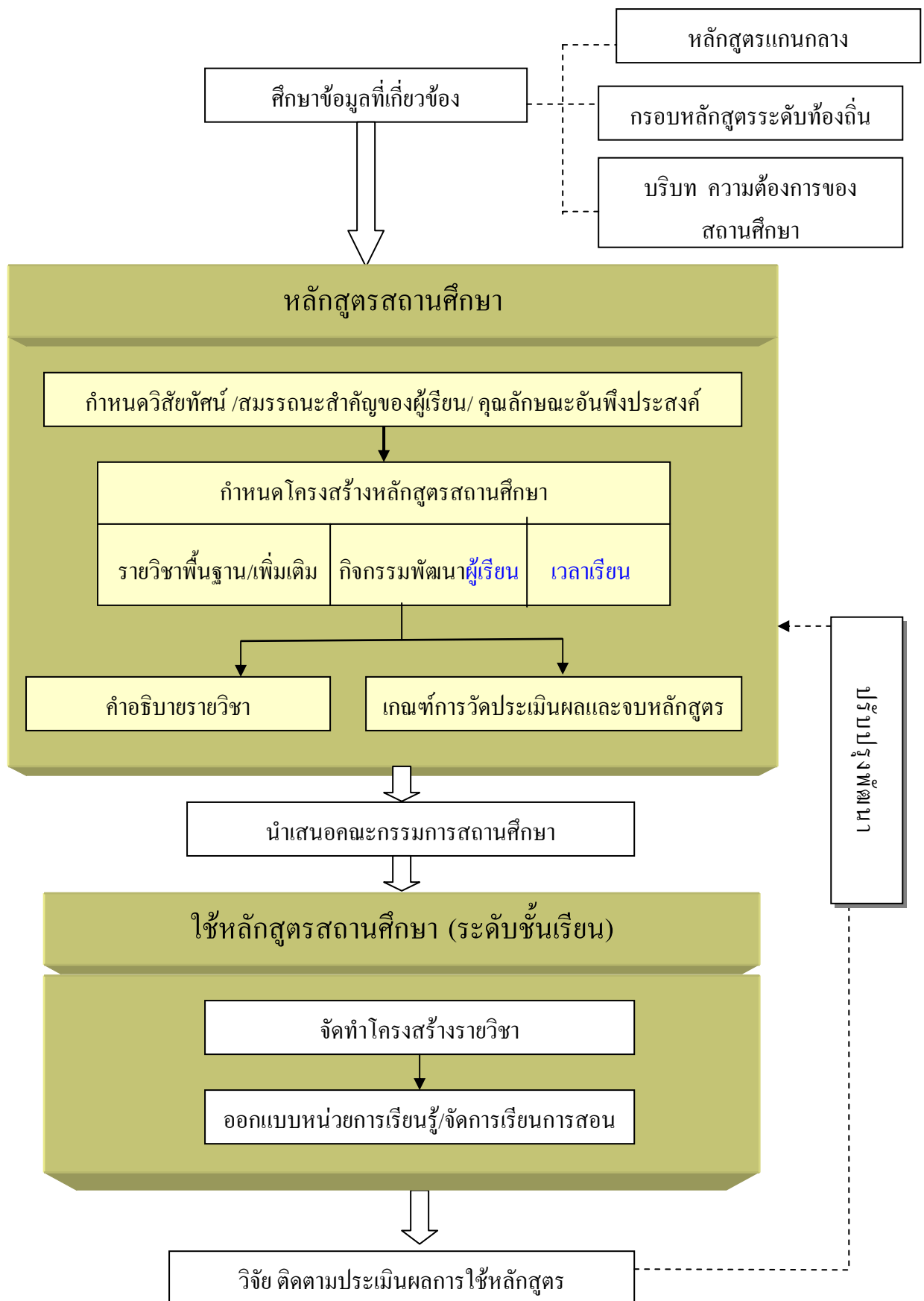
๒.๒ ชุมนุม ชมรม

ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง ๒.๑ และ ๒.๒ หรือเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามความเหมาะสม

๓) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

• การกำหนดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเงื่อนไขในการกำหนดเวลาเรียนสำหรับสถานศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณาในการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษาไว้ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมเพิ่มเติม โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

จากข้อกำหนดดังกล่าว สถานศึกษาสามารถจัดโครงสร้างเวลาเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของตนได้อย่างหลากหลาย โดยพิจารณาจาก

- ความพร้อมของสถานศึกษา : ในส่วนของความพร้อมนั้น สถานศึกษาต้องพิจารณาจำนวนครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ห้องเรียนและสถานที่สำหรับใช้เรียน งบประมาณ ทรัพยากรต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีบุคลากร และครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพียงพอ อาจมีรูปแบบของโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียนแตกต่างจากสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดในเรื่องต่างๆ

- ความต้องการ/จุดเน้นของสถานศึกษา: ความต้องการและจุดเน้นของสถานศึกษาก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการจัดโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน สถานศึกษาอาจจัดโปรแกรมการเรียนที่เน้นภาษาต่างประเทศ หรือโปรแกรมการเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์ ซึ่งโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียนของโปรแกรมเหล่านั้นย่อมแตกต่างกัน หรือสถานศึกษาที่อยู่ในเมืองใหญ่ ย่อมมีโครงสร้างหลักสูตรแตกต่างจากสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนดอยหรือชนบท เป็นต้น

- ความต้องการของผู้เรียน : ความต้องการของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งต่อการจัดโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนบางกลุ่มอาจต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาต่างๆ แต่ก็มีบางกลุ่มที่ต้องการเตรียมพร้อมสำหรับการออกไปประกอบอาชีพ เป็นต้น สถานศึกษาจึงควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาด้วย

เงื่อนไขการจัดโครงสร้างเวลาเรียนดังกล่าวข้างต้น หากโรงเรียนระดับประถมศึกษาบางแห่งที่ต้องการเน้นการอ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณ ก็อาจปรับแก้เวลาของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นเพื่อมาเพิ่มในภาษาไทย และคณิตศาสตร์ได้ แต่ทั้งนี้เวลาเรียนรวมพื้นฐานต้องอยู่ในกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง

ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	
รายวิชา/กิจกรรม	เวลาเรียน (ชม./ปี)
รายวิชาพื้นฐาน	840
ท 11101 ภาษาไทย 1	200
ค 11101 คณิตศาสตร์ 1	200
ว 11101 วิทยาศาสตร์ 1	80
ส 11101 สังคมศึกษา 1	80
ศ 11102 ประวัติศาสตร์ 1	40
พ 11101 สุขศึกษาและพลศึกษา 1	80
ศ 11101 ศิลปะ 1	80
ง 11101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี 1	40
อ 11101 ภาษาอังกฤษ 1	40
รายวิชาเพิ่มเติม	40
ค 11201 คณิตคิดสนุก	40
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120
• กิจกรรมแนะแนว	40
• กิจกรรมนักเรียน	
ลูกเสือ/ เนตรนารี/ ยุวภาษา	40
ชมรม ชุมนุม	30
• * กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10
รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น	1000

ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ภาคเรียนที่ 1)		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ภาคเรียนที่ 2)	
	(หน่วยกิต/ ชม)		(หน่วยกิต/ ชม)
รายวิชาพื้นฐาน	11 (440)	รายวิชาพื้นฐาน	11 (440)
ท 23101 ภาษาไทย 5	1.5 (60)	ท 23102 ภาษาไทย 6	1.5 (60)
ค 23101 คณิตศาสตร์ 5	1.5 (60)	ค 23102 คณิตศาสตร์ 6	1.5 (60)
ว 23101 วิทยาศาสตร์ 5	1.5 (60)	ว 23102 วิทยาศาสตร์ 6	1.5 (60)
ส 23101 สังคมศึกษา 5	1.5 (60)	ส 23103 สังคมศึกษา 6	1.5 (60)
ส 23102 ประวัติศาสตร์ 5	0.5 (20)	ส 23104 ประวัติศาสตร์ 6	0.5 (20)
พ 23101 สุขศึกษา 5	0.5 (20)	พ 23103 สุขศึกษา 6	0.5 (20)
พ 23102 พลศึกษา 5	0.5 (20)	พ 23104 พลศึกษา 6	0.5 (20)
ศ 23101 ทักษะศิลป์	1 (40)	ศ 23102 ดนตรีและนาฏศิลป์	1 (40)
ง 23101 เทคโนโลยี	1 (40)	ง 23102 การงานอาชีพ	1 (40)
อ 23101 ภาษาอังกฤษ 5	1.5 (60)	อ 23102 ภาษาอังกฤษ 6	1.5 (60)
รายวิชาเพิ่มเติม	2.5 (100)	รายวิชาเพิ่มเติม	2.5 (100)
ค 23201 ระบบสมการ	1 (40)	ส 23201 เศรษฐกิจพอเพียง	1 (40)
ว 23201 พลังงานกับการดำรงชีวิต	1 (40)	อ 23201 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	1 (40)
ง 23201 การเขียนโปรแกรมภาษา	0.5 (20)	ส 23202 วัฒนธรรมท้องถิ่น	0.5 (20)
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	(60)	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	(60)
• กิจกรรมแนะแนว	30	• กิจกรรมแนะแนว	30
• กิจกรรมนักเรียน	20	• กิจกรรมนักเรียน	20
ลูกเสือ/ เนตรนารี/ ยุวภาษา	-	ลูกเสือ/ เนตรนารี/ ยุวภาษา	-
ชมรม ชุมนุม	-	ชมรม ชุมนุม	-
• กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์	10	• กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์	10
รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น	600	รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น	600

ในโครงสร้างหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตัวเลขต่อท้ายชื่อรายวิชาจะกำหนดหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับกรอบแบบของสถานศึกษา เนื่องจากไม่มีผลใด ๆ กับการลำดับรายวิชา เพราะรหัสตัวเลขของรายวิชาระบุปีที่เรียน และเรียงลำดับรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละภาคหรือปีการศึกษาไว้แล้ว

◆ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา

เมื่อสถานศึกษากำหนดรายวิชาที่จะเปิดสอนในแต่ละปี/ ภาคเรียน เรียบร้อยแล้ว จะต้องเขียนคำอธิบายรายวิชา ทั้งรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ในการสื่อสารแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอนแต่ละระดับชั้น และบุคคลภายนอก หรือใช้ประโยชน์ในการเทียบโอน คำอธิบายรายวิชาประกอบด้วย รหัสวิชา ชื่อรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น เวลาเรียน/หน่วยกิต พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะระบุให้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญ ที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้ ส่วนท้ายของคำอธิบายรายวิชาให้ใส่รหัสตัวชี้วัด (รายวิชาพื้นฐาน) หรือผลการเรียนรู้ (รายวิชาเพิ่มเติม) กำกับไว้ด้วย

ตัวอย่างคำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ว 11101 วิทยาศาสตร์	
รายวิชาพื้นฐาน	กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	เวลา 80 ชั่วโมง
ศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิตลักษณะของสิ่งมีชีวิตในท้องถิ่น ราก ลำต้น ใบ ดอก ผลของพืชอวบน้ำภายนอกของสัตว์ ลักษณะและหน้าที่ของอวัยวะภายนอกของมนุษย์และการทำงานที่สัมพันธ์กัน การดูแลรักษาสุขภาพ ความสำคัญของพืชและสัตว์ในท้องถิ่นและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการจัดกลุ่มวัสดุแรงดึงและแรงผลักทำให้วัสดุเคลื่อนที่และการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของวัตถุเมื่อถูกแรงกระทำองค์ประกอบและสมบัติของดิน การใช้ประโยชน์จากดินในท้องถิ่น สิ่งที่น่าทึ่งในท้องฟ้าเวลากลางวันและกลางคืน ดวงอาทิตย์ที่เป็นแหล่งพลังงานของโลก โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การสืบเสาะหาความรู้ การสำรวจตรวจสอบการสืบค้นข้อมูลและการอภิปรายเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้สามารถในการตัดสินใจ เห็นคุณค่าของการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมีจิตวิทยาศาสตร์ จริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม	
ว 1.1 ป.1/1, ป.1/2, ป.1/3, ว1.2 ป.1/1, ว3.1 ป.1/1, ป.1/2 ว.4.2 ป.1/1, ว6.1ป.1/1, ว.7.1ป.1/1, ว.8.1 ป.1/1 – ป.1/7	

ตัวอย่างคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 23202 วัฒนธรรมท้องถิ่น	
รายวิชาเพิ่มเติม	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	จำนวน 0.5 หน่วยกิต (20 ชม.)
..... 	
ผลการเรียนรู้	
1.....	
2.....	
3.....	
4.....	
5.....	
6.....	
ฯลฯ	

กำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตร ระเบียบและเอกสารการวัดและประเมินผล

▪ **กำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตร** คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาพึงศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของโครงสร้างเวลาเรียน และเกณฑ์การจบหลักสูตรว่า มีข้อกำหนดและเงื่อนไขอะไรบ้าง พร้อมทั้งพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกัน ทั้งการจบระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกณฑ์ดังกล่าวนี้จะต้องระบุไว้ในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาด้วย

▪ **จัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้** สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำเอกสารว่าด้วยระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน เช่น ระเบียบเกี่ยวกับการตัดสินผลการเรียน การซ่อมเสริม การเลื่อนชั้น การตกซ้ำชั้น การรายงานผลการเรียน เป็นต้น สารของระเบียบดังกล่าวจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา

โดยอยู่บนพื้นฐานของนโยบายด้านการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา และหลักวิชาการด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้

ตัวอย่างเช่น การกำหนดเรื่องการตัดสินผลการเรียน สิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง จะเป็นเกณฑ์กว้างๆ และมีหลายข้อที่ระบุให้ปฏิบัติตาม “เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด” นั้นหมายความว่า สถานศึกษามีบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจกำหนดเกณฑ์ดังกล่าว โดยคำนึงถึงบริบท ความพร้อม และความต้องการของสถานศึกษา และนำข้อเสนอแนะ หรือ แนวทางที่นำเสนอไว้ในเอกสาร แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดเกณฑ์ต่างๆ ให้เหมาะสม หรือหากสถานศึกษาจะพัฒนาแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพขึ้นเอง ก็ย่อมสามารถทำได้

การตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง

ระดับประถมศึกษา

๑. ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด
๒. ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
๓. ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
๔. ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
ในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ระดับมัธยมศึกษา

๑. ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้นๆ
๒. ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
๓. ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
๔. ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
ในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรม
ผู้เรียน

เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน ที่ระบุว่า

“ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา

หมายความว่าอย่างไรครับ

หมายความว่าในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนนั้น ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในระดับชั้นต่างๆ ทุกตัวจะต้องถูกนำไปใช้ในการเรียนการสอน และการประเมินผล

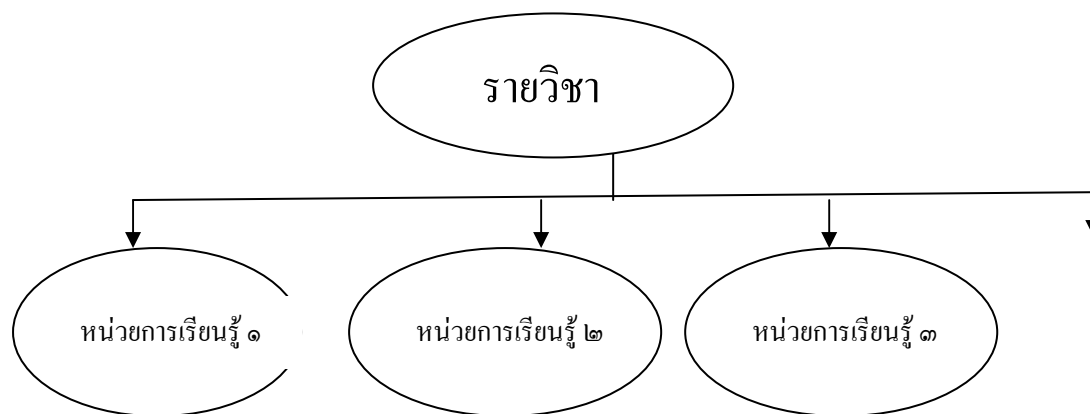
ส่วนการประเมินตัดสินผลตัวชี้วัดว่าจะผ่านอย่างไร ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องพิจารณาให้เหมาะสม เพราะบริบท ความพร้อม และศักยภาพของผู้เรียนของโรงเรียนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน

การผ่านตัวชี้วัดนี้ซึ่งเกิดขึ้นในหน่วยการเรียนรู้ จะสัมพันธ์และส่งผลต่อการผ่านรายวิชา ซึ่งเป็นเกณฑ์การจบหลักสูตรด้วย จึงต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สิ่งที่กำหนดมีความเหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

- จัดทำเอกสารบันทึกผลและรายงานผลการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อแสดงผลการเรียนรู้ ได้แก่ ๑) ระเบียบแสดงผลการเรียน ๒) ประกาศนียบัตร และ ๓) แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา โดยใช้แบบพิมพ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นอกจากนั้นสถานศึกษาควรจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาเพื่อบันทึกผลการประเมิน และข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับผู้เรียน เอกสารบันทึกผลและรายงานการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นในการใช้สำหรับเก็บข้อมูลผลการเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน และเพื่อรายงานให้ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อตรวจสอบและให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

◆ การดำเนินการระดับชั้นเรียน

ในระดับชั้นเรียนครูผู้สอนแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วหากรายวิชาใดมีผู้สอนมากกว่าหนึ่งคน ครูอาจร่วมมือกันทำงานเป็นทีม เพื่อวางแผนและออกแบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

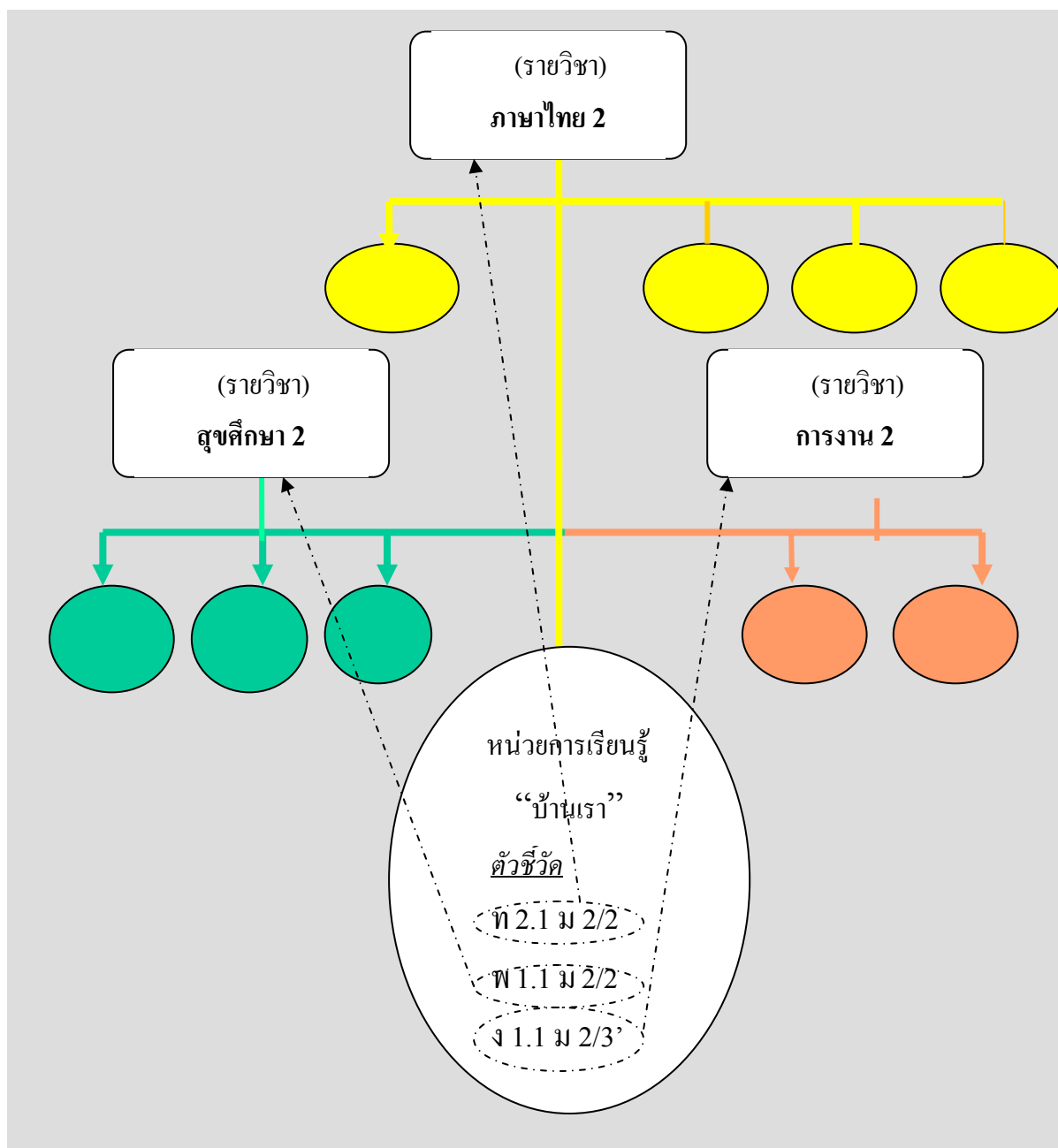
รายวิชาประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย

• การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

รายวิชาแต่ละรายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย ซึ่งได้วางแผนและออกแบบไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของแต่ละรายวิชา จำเป็นต้องมีการจัดทำโครงสร้างรายวิชา เพื่อให้ได้ทราบว่ารายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด เรื่องใดบ้าง แต่ละหน่วยพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัดโดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเท่าใด สัดส่วนการเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร

- หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

หน่วยการเรียนรู้บางหน่วยอาจเป็นหน่วยที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ลักษณะนี้ ครูผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันออกแบบและวางแผนการสอน และการวัดประเมินผลหน่วยนั้นๆ ร่วมกัน ดังตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้“บ้านเรา” เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการ ๓ รายวิชา คือ ๑) สุขศึกษา ๒ ๒) ภาษาไทย ๒ และ ๓) การงานอาชีพและเทคโนโลยี ๒

ครูที่รับผิดชอบสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ควรได้มีการวางแผนร่วมกันในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยนั้น สำหรับการประเมินผลนั้น เกณฑ์ที่ใช้ประเมินตามตัวชี้วัดของรายวิชาใด ก็นำคะแนนกลับไปรายงานในรายวิชานั้น

การส่งเสริม สนับสนุนระดับสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน จึงจำเป็นต้องจัดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตรในด้านต่างๆ ที่สำคัญได้แก่

การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตร ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง เน้นการสร้างความรู้เข้าใจแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดประเมินผลโดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม รูปแบบการพัฒนาบุคลากรจะต้องใช้การนิเทศทั้งแบบกลุ่ม และเป็นรายบุคคลโดยการสอนแนะ (Coaching) การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจะต้องได้รับการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

๑) มอบหมายให้มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้องดำเนินงานและมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

๒) ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

๓) ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมาย

๔) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีชม หรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

๕) ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรม แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครูในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ และควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการปรับกระบวนการจัดการหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตร และติดตามประเมินผล การใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่างๆ อย่างเพียงพอ เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้องพิเศษต่างๆ อย่างเพียงพอ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่างๆ สนามกีฬา และโรงยิมเป็นต้น
- จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนห้องเรียน ห้องสมุด ที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ
- บริหารทรัพยากรบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

- ให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา
- ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่นๆ ของครู โดยให้มุ่งทำงานสอนเป็นหลัก

- สร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง หรือเครือข่ายภายนอก เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

- จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่องการจัดกลุ่มผู้เรียนและโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดการการสอนของสถานศึกษา การลงโทษและให้รางวัลผู้เรียน
- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ มุมค้นคว้าแก่ครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน
- สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่างๆ บูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน
- ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม
- ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

การกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามความคาดหวังของสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง ได้แก่

การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร

การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกผลงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น สถานศึกษาควรจัดให้มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดำเนินการให้กระบวนการนิเทศเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา บนพื้นฐานความรู้สึที่เป็นกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และขอรับการเปลี่ยนสถานภาพระหว่างการเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดระบบการนิเทศ ติดตาม ที่เป็นกัลยาณมิตรดังกล่าวแล้ว ควรดำเนินการดังนี้

- ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ หรือกำกับ ติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรคและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน
- สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า มิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศติดตามร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม
- ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตาม อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

การประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

การวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัยจะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการวิจัย ดังนี้

▪ **การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน และความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน เช่น

- การประเมินตัวหลักสูตร โดยมีหัวข้อในการพิจารณา เช่น ความครบถ้วนขององค์ประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น

- การประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียน และเวลาเรียน

- การประเมินความต้องการของพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียน และโครงการต่าง ๆ

▪ การวิจัย ประเมินผลการใช้หลักสูตร

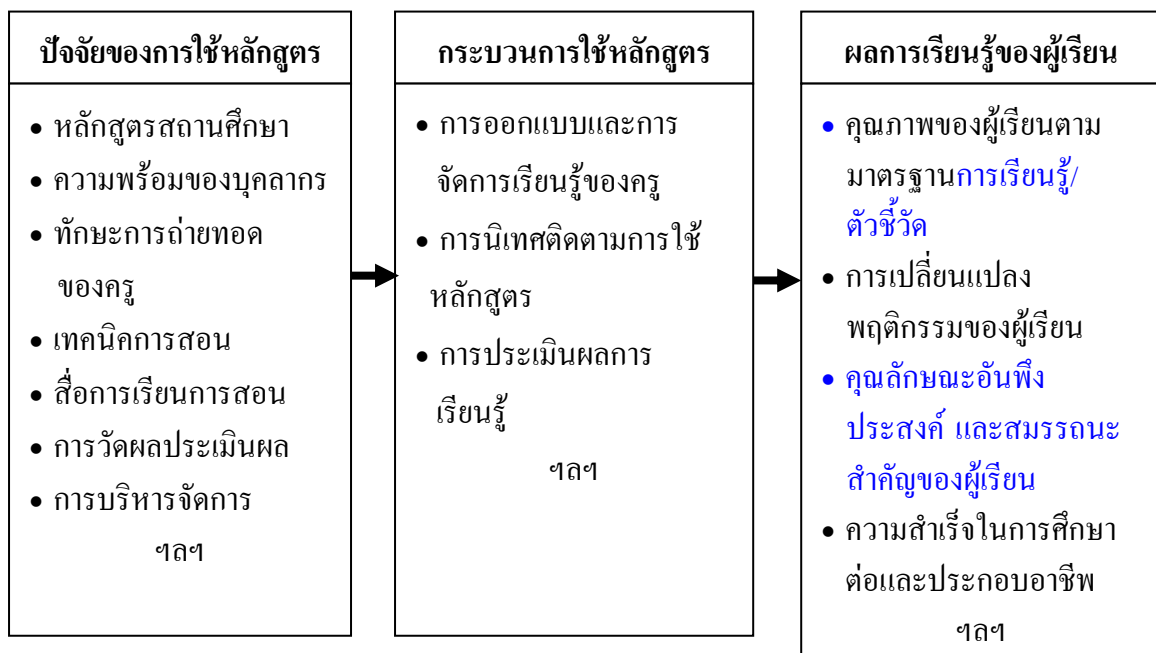
การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการใช้หลักสูตร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้เรียบร้อยแล้ว หรือการติดตามจากผลผลิตของหลักสูตร คือ ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนั่นเอง

เพื่อให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายของการควบคุมคุณภาพสถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินทั้งระบบ คือ

- ๑) กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตร เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา
- ๒) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครู
- ๓) วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายงานการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะใดต้องประเมินรายการใดบ้าง
- ๔) สรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

การประเมินผลการใช้หลักสูตรมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญคือ พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป สำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และผลจากการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมินส่วนที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ โดยนำผลการประเมินระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เช่น ผลคะแนน NT, O-net, A-net มาพิจารณาทั้งผลการประเมินในภาพรวม และผลการประเมินที่แยกรายวิชา และแยกรายมาตรฐาน หากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง ควรศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรนั่นเอง จากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

ประเด็นเกี่ยวข้องในการประเมินผลการใช้หลักสูตร

นอกจากนั้นสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการ (Action research) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดเรียนการสอนของตนเอง โดยการวิจัยนี้อาจเริ่มต้นจากการเลือกปัญหาการวิจัยที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้เรียนมากที่สุดก่อน และที่มาของปัญหาการวิจัยอาจเกิดจากผู้เรียน เช่น ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาการเรียนรู้ เป็นต้น หรืออาจเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน เมื่อได้ปัญหาการวิจัยแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

ภาคผนวก

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชา

◆ รายวิชาพื้นฐาน

• ระดับประถมศึกษา (ป.๑-๖)

ให้สถานศึกษาจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม โดยกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาพื้นฐานเป็นตัวอักษรและตัวเลข รวม ๖ หลัก ดังนี้

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

แบบที่ ๑

ท 11101	ภาษาไทย 1	เวลาเรียน	200	ชั่วโมง
ค11101	คณิตศาสตร์ 1	เวลาเรียน	200	ชั่วโมง
ว 11101	วิทยาศาสตร์ 1	เวลาเรียน	80	ชั่วโมง
ส 11101	สังคมศึกษา 1	เวลาเรียน	80	ชั่วโมง
ส 11102	ประวัติศาสตร์ 1	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง
พ11101	สุขศึกษาและพลศึกษา 1	เวลาเรียน	80	ชั่วโมง
ศ 11101	ศิลปะ 1	เวลาเรียน	80	ชั่วโมง
ง 11101	การงานอาชีพและเทคโนโลยี 1	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง
อ 11101	ภาษาอังกฤษ 1	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง
รวม		เวลาเรียน	840	ชั่วโมง

หมายเหตุ การกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ แบบที่ ๑ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

แบบที่ ๒

ท 11101	ภาษาไทย 1	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ค 11101	คณิตศาสตร์ 1	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ว 11101	วิทยาศาสตร์ 1	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ส 11101	สังคมศึกษา 1	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ส 11102	ประวัติศาสตร์ 1	เวลาเรียน	๔๐	ชั่วโมง
พ 11101	สุขศึกษาและพลศึกษา 1	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ศ 11101	ศิลปะ 1	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ง 11101	การงานอาชีพและเทคโนโลยี 1	เวลาเรียน		ชั่วโมง
อ 11101	ภาษาอังกฤษ 1	เวลาเรียน		ชั่วโมง
รวม		เวลาเรียน	๘๔๐	ชั่วโมง

หมายเหตุ การกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ แบบที่ ๒ สถานศึกษาสามารถปรับเวลาเรียนของรายวิชาพื้นฐานได้ตามความ
เหมาะสมกับจุดเน้นและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งนี้ เมื่อรวมเวลาเรียนของ
รายวิชาพื้นฐานทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ต้องมีเวลาเรียนรวม ๘๔๐ ชั่วโมงต่อปี และผู้เรียนต้องมี
คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

• ระดับมัธยมศึกษา

เมื่อสถานศึกษาจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละภาคเรียนแล้ว
สามารถกำหนดรหัสวิชาได้ โดยรหัสวิชาหลักที่ ๕-๖ ให้นำเรียงลำดับต่อเนื่องในแต่ละปี และเริ่มต้น
นับเป็นรายวิชาที่ ๐๑ เมื่อเปลี่ยนชั้นปี ดังนี้

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐาน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

	ว 21101	วิทยาศาสตร์ 1	เวลาเรียน		หน่วยกิต
หรือ	ว 21101	ชีววิทยาเบื้องต้น	เวลาเรียน		หน่วยกิต
	ว 21102	วิทยาศาสตร์ 2	เวลาเรียน		หน่วยกิต
หรือ	ว 21102	เคมีเบื้องต้น	เวลาเรียน		หน่วยกิต
	ว 21103	วิทยาศาสตร์ 3	เวลาเรียน		หน่วยกิต
หรือ	ว 21103	ฟิสิกส์เบื้องต้น	เวลาเรียน		หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

	ว 22101	วิทยาศาสตร์ 1	เวลาเรียน		หน่วยกิต
	ว 22102	วิทยาศาสตร์ 2	เวลาเรียน		หน่วยกิต

◆ รายวิชาเพิ่มเติม

กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาเพิ่มเติมของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ดังนั้นการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาสำหรับรายวิชาเพิ่มเติมสามารถทำได้ดังนี้

๑) รายวิชาเพิ่มเติมที่กำหนดชั้นปีที่เรียน

เมื่อสถานศึกษาจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละชั้นปีแล้วสามารถกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาได้ โดยนำรายวิชามาจัดเรียงลำดับ ความยากง่าย ความต่อเนื่องของเนื้อหาในแต่ละรายวิชา ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างรายวิชา และ/หรือหมวด/หมู่/ศาสตร์ของรายวิชา โดยรหัสวิชาหลักที่ ๕-๖ ให้นำเรียงต่อเนื่องในชั้นปีเดียวกัน และเริ่มต้นนับเป็นรายวิชาที่ ๐๑ เมื่อเปลี่ยนชั้นใหม่ ดังนี้

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาเพิ่มเติมที่กำหนดชั้นปีที่เรียน

ระดับประถมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ท 14201	เสริมภาษาไทย 1	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง
ท 14202	หลักภาษาไทย 1	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง

ฯลฯ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ท 15201	เสริมภาษาไทย 2	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง
ท 15201	หลักภาษาไทย 2	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง

ฯลฯ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ท 16201	เสริมภาษาไทย 3	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง
ท 16202	หลักภาษาไทย 3	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง
ท 16203	วรรณกรรมท้องถิ่น	เวลาเรียน	40	ชั่วโมง

ฯลฯ

๒) รายวิชาเพิ่มเติมที่ไม่กำหนดชั้นปีที่เรียน

เมื่อสถานศึกษาได้จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และรายวิชานั้น จัดให้เรียนในชั้นปีใดก็ได้ของระดับการศึกษานั้น ๆ สามารถนำมากำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชา โดยรหัสวิชาหลักที่ ๓ ให้ระบุเป็น “๐” และรหัสวิชาหลักที่ ๕-๖ จะเป็นลำดับรายวิชาที่นับเรียง ต่อเนื่องในระดับการศึกษาเดียวกัน โดยจะเริ่มต้นนับเป็นรายวิชาที่ ๐๑ เมื่อเปลี่ยนระดับการศึกษา ดังนี้

ตัวอย่างรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาเพิ่มเติมไม่กำหนดชั้นปีที่เรียน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ว 20201	โครงการวิทยาศาสตร์กับคุณภาพชีวิต	จำนวน		หน่วยกิต
ว 20202	แสงและทัศนูปกรณ์	จำนวน		หน่วยกิต
ว 20203	วิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา	จำนวน		หน่วยกิต
ว 20204	ของเล่นเชิงวิทยาศาสตร์หลากหลาย	จำนวน		หน่วยกิต
ว 20205	สนุกกับอิเล็กทรอนิกส์	จำนวน		หน่วยกิต

ฯลฯ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ภาษาญี่ปุ่น

ญ 20201	ภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น	จำนวน		หน่วยกิต
ญ 20202	ภาษาญี่ปุ่นฟัง พูด	จำนวน		หน่วยกิต
ญ 20203	การอ่านภาษาญี่ปุ่น	จำนวน		หน่วยกิต
ญ 20204	การเขียนภาษาญี่ปุ่น	จำนวน		หน่วยกิต

ฯลฯ

ตัวอย่างรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาเพิ่มเติมไม่กำหนดชั้นปีที่เรียน

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ฟิสิกส์		เคมี		ชีววิทยา		โลกและอวกาศ		วิทยาศาสตร์อื่น ๆ	
ลำดับที่ 01-19		ลำดับที่ 21-39		ลำดับที่ 41-59		ลำดับที่ 61-79		ลำดับที่ 81-99	
รหัส	ชื่อวิชา	รหัส	ชื่อวิชา	รหัส	ชื่อวิชา	รหัส	ชื่อวิชา	รหัส	ชื่อวิชา
ว 30201	ฟิสิกส์ 1	ว 30221	เคมี 1	ว 30241	ชีววิทยา 1	ว 30261	โลกและอวกาศ 1	ว 30281	โครงการและสิ่งประดิษฐ์
ว 30202	ฟิสิกส์ 2	ว 30222	เคมี 2	ว 30242	ชีววิทยา 2	ว 30262	โลกและอวกาศ 2	ว 30282	โลกแห่งแสงสี

ว 30203	ฟิสิกส์ 3	ว 30223	เคมี 3	ว 30243	ชีววิทยา 3	ว 30263	โลกและอวกาศ 3	ว 30283	วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
ว 30204	ฟิสิกส์ 4	ว 30224	เคมี 4	ว 30244	ชีววิทยา 4	ว 30264	โลกและอวกาศ 4	ว 30284	วิทยาศาสตร์การกีฬา
ว 30205	ฟิสิกส์ 5	ว 30225	เคมี 5	ว 30245	ชีววิทยา 5	ว 30265	โลกและอวกาศ 5	ว 30285	ยากับชีวิต

ฯลฯ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ง 30201	ดอกไม้ใบตอง	จำนวน		หน่วยกิต
ง 30202	เกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน		หน่วยกิต
ง 30203	อาหารสีภาค	จำนวน		หน่วยกิต
ง 30204	เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน	จำนวน		หน่วยกิต
ง 30205	การใช้เทคโนโลยีช่วยในการออกแบบและผลิตชิ้นงาน (CAD / CAM)	จำนวน		หน่วยกิต
ง 30206	โครงการงานเทคโนโลยีแก้ปัญหาชุมชน	จำนวน		หน่วยกิต
ง 30207	คณิตศาสตร์สำหรับคอมพิวเตอร์	จำนวน		หน่วยกิต
ง 30208	ภาษาซี	จำนวน		หน่วยกิต
ง 30209	ประสบการณ์อาชีพ	จำนวน		หน่วยกิต
ง 30210	อาชีพอิสระ	จำนวน		หน่วยกิต

ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ(๒๕๔๒) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว กรุงเทพฯ
- กรมวิชาการ (๒๕๓๓) การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว กรุงเทพฯ
- กรมวิชาการ (๒๕๓๓) การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว กรุงเทพฯ
- กรมวิชาการ (๒๕๓๕) ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์ โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว กรุงเทพฯ
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (๒๕๕๐) การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช กรุงเทพฯ
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา(๒๕๔๕) กรอบแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
กรุงเทพฯ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(๒๕๔๒) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา(๒๕๔๕) แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โรง
พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ
- Carr J.F. & Harris D.E. (2001) Succeeding with standards: Linking curriculum,
assessment, and action planning. Association for Supervision and Curriculum
Development, Virginia, U.S.A.
- Codd, J., Gordon, L., & Harker, R. (1990). Education and the role of state:
Devolution and control post-Picot, in H. Lauder & C. Wylie (Ed) Toward
successful schooling. London, Palmer Press.
- Joan E. Talbert and Milbrey W. McLaughlin (1994) Teacher Professionalism in Local
School Context. American Journal of Education, vol. 102
- Newmann F.M., Secada W.G., and Wehlage G.G. (1995) A guide to authentic
instruction and assessment: Vision, standards, and scoring Madison Center
For Education Research U.SA
- Solomon, P. (1998). The curriculum bridge: From standards to actual classroom
Practice. Corwin Press, INC., California.

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
๗๕ ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐
โทร. ๐-๒๕๖๑-๔๕๖๗ โทรสาร ๐-๒๕๖๙-๕๑๐๑
นายโชคดี ออสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๕๒